
Projektbeskrivelse

Projekt navn: Universitetsskolen – dannende undervisning og læring
Ansøger: Aabenraa Kommune med UC SYD som samarbejdspartner og leverandør

---

Indhold

Baggrund, formål og behov	3
Aktiviteter og tidsplan	17
Resultater	36
Generelle målsætninger og forventede tværgående resultater	40
Målsætninger og forventede resultater for skoleledere, lærere og pædagoger	41
Formidling og videndeling	43
Ejerskab, understøttelse og forankring	43
Evaluering	48
Organisering	48
Øvrige udviklingsaktiviteter i kommunen	51

Baggrund, formål og behov

Baggrund

Det samfund, som kommende generationer skal leve og deltage i, vil på centrale områder være helt anderledes end det samfund, vi kender. Det vil bl.a. være et samfund præget af digitalisering og globalisering, og arbejds- fritids- og kulturlivet vil foregå inden for rammer, som vi i dag ikke kender. Alt dette stiller kommende generationer over for nye muligheder og udfordringer. Fremtiden står åben og uafklaret, og spørgsmålet er, hvad det betyder for folkeskolens undervisning og elevens læring og dannelse. Selvom vi endnu ikke kender fremtiden, skal eleverne undervises og forberedes til den fremtid, som de heller ikke kender. Folkeskolen spiller en helt afgørende rolle for elevernes dannelsesprocesser og for deres mulighed for at møde fremtiden med et åbent sind og et kritisk blik.

For at styrke folkeskolens dannelsessigte og udvikling satte Aabenraa Kommune i 2017 initiativet *Den gode skole* i gang. Med afsæt i Folkeskolens formålsparagraf var sigtet at initiere og fastholde en "kvalitetsudviklingsproces med henblik på at styrke skolernes brede dannelses- og uddannelsesopdrag" 1. I stedet for at fokusere på dannelse, digitalisering eller trivsel som enkeltstående og adskilte fænomener er intentionen at styrke skolens brede dannelsesopgave og fastholde, at dannelse og uddannelse skal ses i tæt sammenhæng med skolens fag og viden.

Digitalisering er i dag et grundvilkår i samfundet og for skolen og indgår som led i skolens brede dannelsesopgave. I Aabenraa kommunes digitaliseringsstrategi "IT og digitalisering i folkeskolen" fremhæves, at "Vores elever skal møde en skole, hvor de tilegner sig viden om digitalisering, opnår færdigheder i anvendelsen af it, hvor de lærer at blive aktive og kreative medskabere, og hvor de lærer værdien af digital dannelse og medborgerskab"2. Det vil sige, at eleverne skal møde en skole, som opfordrer eleverne til at være nysgerrige, undersøgende og eksperimenterende, men også kritiske og analytiske.

Som baggrund for projektet hører også, at Lyreskovskolen i Aabenraa som en af de første universitetsskoler i Danmark, har etableret et stærkt og langvarigt partnerskab med UC SYD – et partnerskab som har givet erfaringer med en ny måde at udvikle og vidensbasere undervisningen i folkeskolen på, som især har koncentreret sig om styrkelse af læreres fagdidaktiske viden. Universitetsskoledidaktikken har vist sig at være et bæredygtigt format for skoleudvikling. Udviklingen af undervisningen og skolekulturen foregår i undersøgelsesfællesskaber. Det vil sige, at projektet vil finde forankring i skolernes professionelle læringsfællesska-

1 <https://www.aabenraa.dk/borger/skole-og-uddannelse/skoler/den-gode-skole/>

2 "IT og digitalisering i folkeskolen", Aabenraa 27.6.18

ber samtidig med at universitetsskole-initiativet bidrager til at styrke og kvalificere den undersøgende og eksperimenterende didaktik, som kendetegner denne tankegang.³ Det er denne erfaring, der i dette projekt vil bygges videre på i en udvidet kommunal sammenhæng.

Formål

Formålet med projektet er at

- udvikle skolernes dannende undervisning gennem universitetsskoledidaktikken,
- at øge undervisningskvaliteten
- og dermed elevernes læring og deres faglige og sociale trivsel
- for på længere sigt at bidrage til elevernes almene dannelse.

Behov

Ambitionen er at udvikle folkeskolens dannende undervisning. Dannende undervisning og læring er et overbegreb for en undervisning, der er karakteriseret ved at være undersøgende og eksperimenterende. En sådan undervisning bygger på fire centrale dannelsesdidaktiske principper, som er almene og derfor må transformeres fagdidaktisk ind i fagene og i integrationen af it og digital teknologi.

Dannende undervisning og læring

Ved en dannende undervisning og læring forstås i projektet en undervisning, der med afsæt i fagene stimulerer elevernes undersøgende og eksperimenterende læring. Herved knyttes an til en pædagogisk-didaktisk tradition, der forstår dannelse som en vekselvirkning mellem fagenes dannelsesindhold og elevens dannelsesproces. I skolen sker læring og dannelsesprocesser især gennem fagenes undervisning og i samværet i klassefællesskaber. I undervisningen sker en vekselvirkning mellem på den ene side fagenes faglige indhold og strukturer - og på

---

³ I bøgerne: T.R.S. Albrechtsen red. (2016). *Professionelle læringsfællesskaber og fagdidaktisk viden*. Frederikshavn: Dafolo, og A.v. Oettingen & K. Thorgård red. (2019). *Universitetsskolen: Mellem forskning, uddannelse og skoleudvikling*. Frederikshavn: Dafolo gives konkrete eksempler fra det eksisterende universitetsskolearbejde på, hvordan netop fagdidaktisk udvikling kan understøttes gennem arbejdet i professionelle læringsfællesskaber.

den anden side elevernes selv- og medvirkende deltagelse i mødet med indholdet⁴. På den ene side møder eleverne således fagernes faglige perspektiver på verden; de møder en matematisk, sproglig og musisk verden, og på den anden side må de tilegne sig denne på deres egen selvvirksomme måde. Dette kan ske gennem undersøgende og eksperimenterende fællesskaber, hvor man opdager "verden" på nye måder. Man kan sige, at eleverne gennem sådanne undersøgelser og eksperimenter får mulighed for at opleve og opdage, at man kan se verden gennem mange forskellige 'briller'. At kunne bedrive dannende undervisning kræver fagdidaktisk stærke lærere.

At bedrive undersøgende og eksperimenterende undervisning og læring stiller krav til både lærerens valg af undervisningsindhold og til lærerens opfordringer til elevernes selvvirksomhed. Undervisningen har således både en social og en faglig side. Samarbejde både mellem lærer og elever og elever imellem er en central dimension i den undersøgende undervisning. I Universitetskoledidaktikken skelnes mellem samvær og samarbejde. Begge dele er vigtige i den dannende undervisning: Samvær reflekterer undervisningens sociale interaktionsproces. Samværet både mellem lærer og elever og eleverne imellem må være præget af en anerkendende læringskultur. Samarbejde er kendetegnet ved, at der samarbejdes om et fælles mål, som man gennem forskellige aktiviteter søger at nå (løse en udfordring eller et problem, beskrive et fænomen, tolke en tekst). Samarbejde er præget af samtale. Sådant en tænkning formuleres af en række almenpædagogiske og -didaktiske uddannelsesforskere.⁵

I *Universitetsskolen – dannende undervisning og læring i et fagdidaktisk perspektiv* omsættes denne forståelse til fire centrale dannelsesdidaktiske principper:

1. *Princippet om undervisningens opfordring til elevernes dannelsesproces.* Undervisning og læring er en interaktionsproces/ vekselvirkning med henblik på at eleverne med støtte fra læreren tilegner sig selvstændige erkendelser, erkendelsesformer, vurdering-, bedømmelses-, og handlemuligheder.
2. *Princippet om indholdets dannende eksemplaritet.* Undervisningens indhold er eksemplarisk i den betydning, at

---

⁴ Wolfgang Klafki (2001). *Dannelsesteori og didaktik*. Århus: Klim

⁵ Wolfgang Klafki: *Dannelsesteori og didaktik*, Klim 2001; Dietrich Benner: *Allgemeine Pädagogik*, Beltz, Juventa; Weinheim München 2015; Klaus Prange: *Bauformen des Unterrichts*, Klinkhardt: bad Heilbrunn 1986; Andreas Gruschka: *Unterrichten – eine pädagogische Theorie auf empirischer Basis*, Barbara Budrich: Berlin 2013 og Andreas Gruschka: *At lære at forstå*, Klim: Århus 2016.

det åbner fagenes erkendelses- og forståelsesformer og peger ud over skolen.

3. *Princippet om at medinddrage eleverne i undervisningsplanlægning og gennemførelse.* En dannende undervisning er karakteriseret ved, at eleverne selv er deltagende medbestemmende også i planlægningen af undervisningen.
4. *Princippet om undervisningens og læringens sociale betydning.* Undervisningen foregår i klassefællesskaber og skaber sociale og anerkendende relationer mellem eleverne og mellem læreren og eleven/-erne.

Karakteristiske træk ved en undersøgende og eksperimenterende undervisning kan beskrives således ud fra de fire dannelsesdidaktiske principper:

Princip I	Princip II	Princip III	Princip IV
<p>Mangfoldighed i undervisningens dramaturgi:</p> <p>Flere repræsentations-former (krop, genstande, billeder, modeller, sprog og symboler) sættes i spil i undervisningen og i elevernes arbejdsprocesser</p> <p>Mangfoldighed i redskaber og værktøjer</p> <p>Variation i undervisningens faser</p> <p>Arbejdsformer veksler mellem elevernes individuelle arbejde og deres samarbejde</p> <p>Differentiering i stofmængde og tid/tempo</p> <p>Differentiering i kerne og omfang (fundamentum (basis/kerne) og additum (dybde/omfang)) samt kompleksitetsgrad</p>	<p>Indholdets nutidsbetydning, fremtidsbetydning og eksemplaritet:</p> <p>Nutids-relevant: Dannende undervisning må tage afsæt i elevernes erfarings- og erkendelses-verden. Hvad i undervisningens indhold i dansk og matematik knytter konkret an til elevernes erfarings- og forståelsesverden?</p> <p>Fremtids-relevant: Dannende undervisning må pege ud over selve nutiden og ind i elevens fremtid. Hvad i undervisningen giver elevens mulighed for at forstå sin nære og fjerne fremtid? Giver indholdet et blik på elevens fremtidige dannelsesprocesser?</p> <p>Indholdets eksemplaritet: Har indholdet en eksemplaritet således at det åbner almene er-</p>	<p>Eleverne inddrages i planlægningen af undervisningen:</p> <p>Eleverne inddrages i formulering af mål for deres læringsprocesser</p> <p>Eleverne inddrages i valg af indhold for den konkrete undervisning</p> <p>Eleverne inddrages i valg af organiserings- og arbejdsformer</p> <p>Eleverne inddrages i valg af redskaber og værktøjer – herunder digitale redskaber og værktøjer</p>	<p>Undervisningen er kendetegnet ved en anerkendende undervisnings- og læringskultur:</p> <p>Lærers og elevers samarbejde er præget af en udforskende samtale, hvor samtalepartnerne er orienteret mod at dele med hinanden og forstå hinanden, samtidig med at man eksplicit udfordrer hinanden, ræsonnerer og argumenterer</p> <p>At eleverne kan udtrykke deres bekymringer, tvivl og glæde</p> <p>At der hersker en venkabelige og kammeratlig tone mellem eleverne</p> <p>At alle elever føler sig set og hørt og en del af klassefællesskabet</p>

Vekslen mellem tilegnelse af nyt og at gentage og øve	kendelser og forståelser gennem eksempler?
---	--

Det er Aabenraa kommunes hensigt, at den eksperimenterende og undersøgende undervisning gøres til en del af den daglige eller næsten daglige undervisning i alle fag og på alle klassetrin i Aabenraa kommunes skolevæsen – selvfølgelig tilpasset elevernes faglige og sociale udviklingstrin. Indsatsen tager udgangspunkt i fagene dansk og matematik. Undersøgende og eksperimenterende undervisning har en række grundlæggende fælles træk, som skitseret i det ovenstående, men samtidig skal disse fortolkes fagdidaktisk. Det vil sige, at det. at gøre undersøgende undervisning, ser ud på én måde i matematik og på en anden måde i dansk, fordi fagene er forskellige. Men de bygger på de samme fire dannelsesdidaktiske principper, og det forventes, at disse principper på sigt (efter projektperioden) kan transformeres didaktisk meningsfuldt til andre fag end dansk og matematik.

Bingo – banko: I 5. klasse skal eleverne opnå forståelse for en stokastisk situation. Forud for forløbet lader læreren eleverne undersøge og opdage deres dagligdagsforståelser af begreber som tilfældighed, med og uden årsag/ årsagsvirkning og sandsynlighed. Vi ved, at meget matematikundervisning er bygget op omkring lærebogen og træningsopgaver. I stedet prøver læreren at lade eleverne arbejde undersøgende.

Forløbet er bygget op om en undersøgelse af et fænomen fra spilleverdenen. Læreren indleder med en fortælling, hvori hun beskriver, at hun har modtaget nogle spilleplader med posten fra et spillefirma. De ved, at hun er matematiklærer og vil gerne have hendes mening omkring deres spil. Derfor kunne hun godt tænke sig, at eleverne afprøvede spillepladerne. Kort beskrevet går spillet ud på, at 4 elever spiller sammen, at man har hver sin spilleplade, anvender tre terninger og skiftes til at slå. Den, der først har sin plade fuld, vinder.

Det udfordrende og nysgerrighedsskabende i aktiviteten er, at spillepladerne bevidst er konstrueret, så de ikke er 'retfærdige'. Det skal gerne rumme en motivation i form af 'konflikten' omkring udvikling af 'en retfærdig plade' til spillet. I forbindelse med spillet bliver der udleveret nogle spørgsmål fra spillefirmaet, som eleverne skal forholde sig til.

- Er en spilleplade, som de helst vil have?
- Er det ligegyldig, hvilken plade man får?
- Er der ting, som spillefirmaet ikke har tænkt over, da de lavede spillepladerne?

For at løse opgaven skal eleverne gennemføre en statistisk undersøgelse. Eleverne er selv medbestemmende om, hvordan de vil undersøge situationen.

Eleverne bliver opfordret til at beskrive og tolke deres indsamlede data i tabeller og diagrammer. Det antages, at eleverne tidligere har mødt simulering i regneark. I regneark skal eleverne derfor simulere 1000 kast med 3 terninger og summere dem. Eleverne opbygger et regneark, som giver dem en hyppighedstabel for kast med tre terninger. Den skal sammenlignes med deres egen model. På baggrund af deres undersøgelse skal de opstille en model for situationen, der konkret udmøntes i 4 nye retfærdige spilleplader.

Gennem arbejdet vil eleverne få en forståelse af, at chancen for at få 3 er væsentlig mindre end chancen for at få fx 11. Eleverne skal derudover opnå en forståelse for, at jo flere gange et eksperiment gennemføres, jo mere sikkert kan resultatet blive. Samtidig skal de også gerne få skabt en sandsynlighedsmodel for spillet.

Ved afslutningen på forløbet henviser læreren til fortællingen omkring spillefirmaet. Hun forklarer, at elevernes opdagelser er så interessante, at det skal spillefirmaet have at vide. Derfor skal eleverne producere en lille video, hvor de forklarer, hvordan de har undersøgt situationen, hvad de har fundet ud af og hvad de vil anbefale, at firmaet gør i forhold til design af spilleplader. Almengørelsen af centrale pointer vil ske ved, at eleverne i plenum skal beskrive de gæt (hypoteser), som de indledte med at lave - og hvordan de fik bekræftet/afkræftet dem.

Hvem er jeg? Hvordan er mit forhold til andre? Med udgangspunkt i sådanne grundlæggende spørgsmål skal eleverne i 8. klasse læse novellen *Læreplads* af Kim Fupz Aakeson. Læreren vælger, at i arbejdet med teksten skal eleverne undersøge, hvordan litteratur kan udtrykke stemninger mellem mennesker, og hvordan sproget kan bruges til at fremstille menneskers forhold til hinanden.

Meget tyder på, at danskundervisning ofte er formidlingspræget og følger en dramaturgi, hvor læreren (eller lærebogen) præsenterer eleverne for et fagligt analysebegreb, derefter læser eleverne en tekst og anvender deres analysebegreber til at analysere. Meget tyder også på, at elevernes oplevelser af tekster fylder meget lidt i undervisningen.

I den nye praksis vælger læreren, at eleverne skal læse teksten i en digitaliseret udgave. På den måde kan hun vælge kun at "offentliggøre" teksten i mindre stykker. Eleverne skal nemlig læse teksten langsomt; de skal have tid til at opleve, hvordan teksten gør indtryk på dem.

Teksten begynder sådan her: "Det var min far, der skaffede mig den læreplads. Han spurgte mig ikke om noget først, om jeg havde lyst eller noget. Han kom hjem og satte sig på sin plads ved køkkenbordet og sagde, at nu havde han skaffet mig en læreplads hos Hansi.

»Aj, det lyder godt,« sagde min mor og så på ham, som om han var en stor helt. Han er gammel ven med Hansi, selvfølgelig kunne han skaffe mig en læreplads på Hansis værksted" (*Læreplads*, Kim Fupz Aakeson).

Efter at have læst den første side beder læreren eleverne om at dramatisere det, de har læst. I grupper på fire skal de spille de fire roller, der indgår i teksten (far, mor, lillesøster og jeg'et). De skal dramatisere ved at bruge tekstens replikker og kun sige det, der står direkte i teksten, men ved at bruge kroppen (positionering i rummet) og stemmen (fx betoning) skal de udtrykke deres fortolkning af teksten.

Senere skal eleverne på opdagelse i novellen og undersøge, hvad der står på og mellem linjerne. De skal undersøge, hvordan stemning og relationer mellem personer (særlig jeg'et og hans far) kommer sprogligt til udtryk.

I en efterlæringsfase taler læreren og eleverne om hvordan sproget bruges til at fremstille menneskers forhold til hinanden. Det gælder også i undervisningen eller i elevernes hverdagsliv på fx de sociale medier (www.kidm.dk)

Den grusomme jæger: I dette eksempel skal eleverne i 5. kl. undersøge en tekst gennem brug af transduktion. Det vil sige, at de skal bearbejde teksten fra ord til billeder – de skal billedgøre deres fortolkninger. Eleverne skal lave en digital bog, der består af fem opslag. På den venstre side skal teksten være (eleven skal inddele teksten i fem dele), og på den højre side skal være et billede, der giver udtryk for elevens fortolkning af teksten. Læreren lader eleverne vælge med hvilke redskaber de vil producere deres billeder. Mange elever vælger Go Animate eller Pixton, der begge er digitale tegneserieprogrammer. Men en af drengene vælger at tegne i hånden og efterfølgende scanne sin tegning ind – på trods af, at han ikke er specielt god til at tegne.

I den evaluerende samtale fremhæver eleverne bl.a., at de synes, det er svært at give udtryk for sin fortolkning, når de er bundet til at skulle vælge figurer og scener fra det digitale tegneprogram. Helt grundlæggende giver eleverne udtryk for, at de synes det er vanskeligt at udtrykke sig nuanceret. De har svært ved at finde figurer, der udtrykker den stemning eller de positioner, som de forestiller sig, personerne indtager. Elevernes irritation bruger læreren som afsæt for at tale med eleverne om, hvordan digitale teknologier både giver muligheder, fx at eleverne kan producere en bog, der faktisk har et meget professionelt og færdigt udseende, men at teknologien også sætter begrænsninger. Samtalen rummer en teknologi-kritik, som læreren udfolder og nuancerer sammen med eleverne. Afsættet er elevernes helt konkrete erfaringer med, at programmet ikke giver de udtryksmuligheder, som de har brug for. Eleverne taler om forskellen mellem at tegne i hånden og at anvende computerens prædefinerede programmer og fremhæver, at man har mere frihed, når man tegner på papir. På computeren er der begrænsninger.

Fx kan man ikke selv vælge at give personer et ydre udtryk, der stemmer overens med deres fortolkning af, både hvordan personer ser ud, hvordan deres ansigtsudtryk er eller hvordan personer er positioneret rumligt i forhold til hinanden.

Undersøgende og eksperimenterende undervisning – i og med digital teknologi

Som nævnt indledningsvist har Aabenraa kommune i 2018 vedtaget en strategi for it og digitalisering. Strategien viser, hvor arbejdet med digitalisering i skolerne skal føre hen i de kommende år, men strategien peger også på, *hvordan* Aabenraa Kommune ønsker, at lærerne skal undervise med og om digital teknologi, hvilket er formuleret i tre strategiske spor:

Spør 1: Læring ”i” it og digitalisering

Eleverne lærer at kende, anvende, mestre og eksperimenterer med mange forskellige digitale redskaber. Eleverne skal have viden om, færdigheder i og udvikle holdninger til fx internet, forskellige devices, software, robotter og programmering. Afhængigt af den faglige opgave i skolen vil elevernes brug og anvendelse af forskellige digitale redskaber bidrage til at skabe en mere undersøgende og eksperimenterende skolehverdag.

Spør 2: Læring ”med” it og digitalisering

Eleverne undervises i at tage aktiv stilling og blive reflekterede digitale brugere. Teknologiforståelse og digitale færdigheder skal styrkes hos den enkelte elev. Eleverne skal bl.a. lære at blive kritiske, analytiske, eksperimenterende og samarbejdende med it.

Spør 3: Læring ”om” it og digitalisering

Eleverne undervises i samspillet mellem teknologi og mennesker. Det vil sige, at eleverne opnår en forståelse af teknologiens betydning for mennesket. Historisk, økonomisk, politisk, socialt, psykologisk og sundhedsmæssigt. Undervisning om it og digitalisering sigter på elevernes deltagelsesmuligheder og deres medborgerskab.

Aabenraa kommune ønsker, at it og digital teknologi integreres i alle obligatoriske fag og understøtter en dannende undervisning og elevernes læring.

Universitetsskoledidaktikken og integration af it og digital teknologi er ikke to forskellige indsatser, men tænkes integreret. Det vil sige, at it og digitalisering anvendes i den eksperimenterende og undersøgende undervisning, når det giver fagligt og didaktisk mening, og lærere, elever, vejledere og ledere finder det relevant. Brugen af digitale redskaber og værktøjer kan understøtte en undersøgende og eksperimenterende tilgang i undervisningen. Det betyder, at det digitale medie i nogle tilfælde er et redskab (læring ”i” it og digitalisering), et didaktisk medie (læring ”med” it og digitalisering) og i andre tilfælde selve undervisningens faglige genstandsfelt (læring ”om” it og digitalisering). Således integreres digital teknologi på forskellige faglige og didaktisk relevante former. Det betyder, at Aabenraa kommune ønsker, at der undervises med og om digital tekno-

logi i den daglige eller næsten daglige undervisning, når det er fagligt og didaktisk meningsfuldt. Eller sagt på en anden måde: Integrationen af digital teknologi skal ske i den almindelige undervisning og ikke reserveres eller udgrænses til særlige perioder eller forløb.

Monitoreringen af om der faktisk sker en integration, sikres gennem Aabenraa Kommunes dialogbaserede aftalestyring, der udgør kommunens styringsprincip. Det betyder, at forvaltningen indgår virksomhedsaftaler med skolerne om aktiviteter og mål, og afrapporterer til Børne- og Uddannelsesudvalget. Se endvidere afsnittet "Løbende monitorering", side 45.

At bedrive undersøgende og eksperimenterende undervisning kræver kompetenceudvikling

Antagelsen er, at hvis eleverne skal have mulighed for at opleve en undersøgende og eksperimenterende undervisning, så må lærerne også selv gøre sig erfaringer med at være undersøgende og eksperimenterende⁶. Erfaringer fra bl.a. Norge og Finland⁷ peger på, at hvis undervisningen for alvor skal flyttes, er det helt afgørende at skolens lærere, vejledere og skoleledere går sammen med forskere, læreruddannere og studerende for at udvikle dannende undervisningsformer.

Gennem det tætte samarbejde i universitetsskolen får læreren selv mulighed for at se på 'verden' – skolen, undervisningen og faget – med andre øjne (kollegaens, forskerens, læreruddannerens, den studerendes og så videre). Også vejledere og skoleledelse får et kompetenceløft til at skabe en skoleudvikling, der sigter på dannende undervisning og læring. Hvis eleverne skal have mulighed for at opleve en undersøgende og eksperimenterende undervisning, og der skal skabes en dannende skolekultur, må vejlederne og skolelederne opbygge kompetencer til at fremme og støtte denne kulturændring. En sådan kultur kan universitetsskoleledidaktikken være med til at opbygge.

Konkret søges der midler til:

---

⁶ International uddannelsesforskning peger entydigt på, at læreres viden og kompetencer er den væsentligste enkeltfaktor til forklaring af elevers udbytte af undervisning (Darling-Hammond and Brasford: "Preparing Teachers for a Changing World: What Teachers Should Learn and Be Able to Do", 2005 og *Lærerkompetencer og elevers læring i førskole og skole - et systematisk review*. Dansk Clearinghouse, 2008).

⁷ Se fx Lise Vikan Sandvik & Per Ramberg (2019) "Utvikling av en forskningsbasert og praksisbasert lærerutdanning ved NTNU" og Auli Toom & Jukka Husu (2019) "Universitetsskoler i Finland – aktuelle perspektiver og fremtidige udfordringer".

- kompetenceforløb for lærere
- kompetenceforløb for vejledere
- kompetenceforløb i pædagogisk ledelse og udvikling for skolens ledere

Hvordan ser undersøgende og eksperimenterende undervisning ud?

En dannende, eksperimenterende og undersøgende undervisning og læring med og om digital teknologi kan operationaliseres i tegn ('konkrete adfærsindikatorer') som de nedenstående:

	Elever	Lærer
Princip I: Mangfoldighed i undervisningens dramaturgi	Eleverne vælger reflekteret forskellige repræsentationsformer (krop, genstande, billeder, modeller, sprog og symboler) i deres tilegnelse af stoffet – både i deres receptive og deres produktive arbejde	Læreren varierer undervisningens tilrettelæggelse med hensyn til: <i>Undervisningens faser.</i> Læreren varierer <i>udgangspunktet</i> , så eleverne gøres nysgerrige og interesserede i indholdet (det kan fx være gennem opstilling af et problem, en konflikt eller ved at fremføre en påstand), <i>gennemførelsen og afrundingen</i> (hvordan fremstilles og forankres elevernes arbejde? Skal de fremlægge for hinanden, for andre? Hvordan vendes tilbage til udgangspunktet?) <i>Tid og rum.</i> Undersøgende og eksperimenterende undervisning kræver tid og langsommelighed i undervisningstiden samt at både skolens rum og rummet uden for skolen inddrages over tid (fx naturen, museer og andre kulturinstitutioner, myndigheder, organisationer og virksomheder)
Princip II: Indholdets nutids-betydning, fremtids-betydning og eksemplaritet	Eleverne giver udtryk for at undervisningen er vedkommende Eleverne giver udtryk for at undervisningen har betydning for deres videre læringsproces og betydning for deres opvækst. Eleverne forholder sig eksplicit til valg af undervisningsindhold, fx ved at formulere erkendelsesinteresser og forforståelser	Læreren vælger indhold til undervisningen som reflekterer mål (indholdets fremtidsbetydning) og elevernes forforståelser og interesser (indholdets nutidsbetydning) Læreren vælger indhold til undervisningen, som åbner for almene erkendelser (har eksemplaritet)

<p>Princip III: Eleverne inddrages i planlægningen af undervisningen</p>	<p>Eleverne træffer valg om at arbejde individuelt, i par eller grupper afhængigt af formål.</p> <p>Eleverne deltager i formuleringen af mål (hvorfor skal vi arbejde med dette indhold? Viden, færdigheder og holdninger)</p> <p>Eleverne træffer valg mellem forskellige opgavetyper afhængigt af om de har brug for flere og mere komplekse udfordringer eller gentagelser og at øve sig</p>	<p>Læreren inddrager eleverne og rammesætter undervisningen så der er åbnes for forskellige forståelser af tekster, situationer, sprog og fænomener</p> <p>Læreren vælger arbejdsformer som veksler mellem elevernes individuelle arbejde og deres samarbejde (i par og grupper).</p> <p>Læreren sørger for at der løbende er både rutineopgaver og aktiviteter og opgaver, der kræver elevens udforskende og selvstændige arbejde</p> <p>Læreren sørger for, at der løbende er mulighed for, at eleverne kan tilgå flere opgaver af samme slags</p>
<p>Princip IV: Undervisningen er kendetegnet ved en anerkendende undervisnings- og læringskultur</p>	<p>Eleverne giver udtryk for at de oplever at blive hjulpet af lærerne i deres læringsproces</p> <p>Eleverne giver udtryk for at de keder sig mindre i undervisningen</p> <p>Når eleverne samarbejder, er deres udforskende samtale præget af, at gruppen tager fælles ansvar for diskussionen, søger forståelse, at udfordringer er acceptable, at alternativer diskuteres og årsager og begrundelser ekspliciteres.</p>	<p>Læreren opretholder en god omgangstone</p> <p>Læreren er lyttende og nysgerrig</p> <p>Læreren er venlig og imødekommende</p>

Universitetsskoledidaktik – som en måde at bedrive kompetenceudvikling på

Universitetsskolen og dens didaktik danner rammen om det kompetenceløft, der skal bidrage til en mere eksperimenterende og undersøgende undervisning. Universitetsskolen er et nyt format for blandt andet skole- og kompetenceudvikling. Styrelsen for Forskning og Uddannelse fremhæver i evalueringen af læreruddannelsen, at Universitetsskolen er et godt eksempel på praksisnært og anvendelsesorienteret forsknings- og udviklingsarbejde⁸. I Norge er Universitetsskoler skrevet ind i den nationale bekendtgørelse for læreruddannelsen bl.a. for at

⁸ Kvalitet og relevans i læreruddannelsen. Ekspertgruppens evaluering og vurdering af læreruddannelsen af 2013. Styrelsen for Forskning og Uddannelse. 2018

imødekomme de langsigtede udviklingsbehov i skolen⁹. UC SYD har siden 2016 bedrevet universitetsskoler sammen med bl.a. Aabenraa kommune¹⁰.

Universitetsskolen bringer læreruddannelse, folkeskole samt almen- og fagdidaktisk forskning tæt sammen med henblik på at styrke alle parter¹¹. Det grundlæggende didaktiske princip i universitetsskolen er, at man styrker elevernes læring og dannelse ved at fokusere på de centrale aktører rundt om eleverne. I universitetsskolen styrkes lærernes kompetencer til at bedrive undersøgende og eksperimenterende undervisning i professionelle læringsfællesskaber ved at de her får ekstra input fra forskellige aktører i læreruddannelsen (læreruddannere og lærerstuderende) samt fra fagdidaktiske forskere. Læreruddannelse, skole og forskning indgår så at sige i et fælles økosystem med udvikling og cirkulation af viden¹². Vi ved, at et sådant samarbejde kan styrke de professionelles læring – både deres fagdidaktiske viden og deres viden om egen undervisningspraksis, og at det herigennem er muligt at udvikle undervisningen og skabe endnu bedre muligheder for elevernes læring¹³. Derfor vil eleverne allerede for begyndelsen af projektet opleve en forandring i undervisningen. For elever og lærere i folkeskolen betyder det, at de møder forskning tæt på klasseværelset, og at kompetenceudvikling af den enkelte lærer, vejleder og skoleleder sker *samtidig* med undervisningsudvikling og skoleudvikling. For lærerstuderende og læreruddannere betyder det, at de er med til at sætte helt nye standarder for praksis- og forskningsintegration i læreruddannelsen.

Universitetsskolen og universitetsskoledidaktikken er skitseret i modellen herunder:

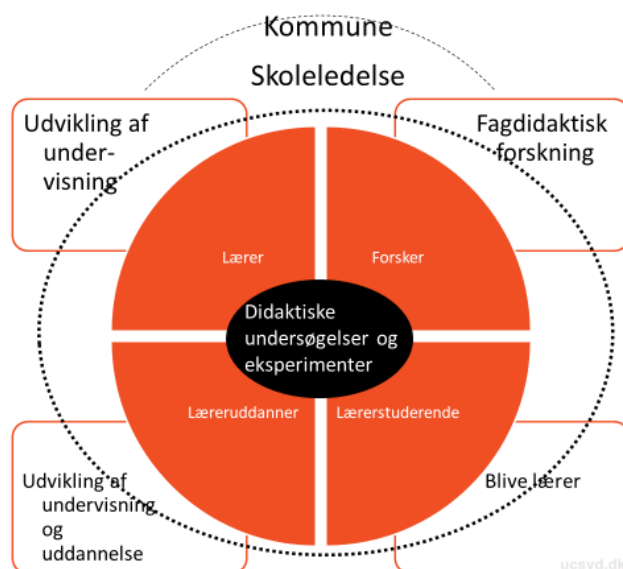
⁹ https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-strategi-for-larerutdanningene_net.pdf

¹⁰ Se mere i Beretningen på www.universitetsskolen.dk (https://universitetsskolen.dk/wp-content/uploads/2018/02/beretning_5k_universitetsskolen.pdf).

¹¹ Alexander von Oettingen, Dorthe Carlsen & Keld Thorgaard (2019). "Universitetsskolen", i: A.v. Oettingen & K. Thorgård red. (2019). *Universitetsskolen: Mellem forskning, uddannelse og skoleudvikling*. Frederikshavn: Dafolo

¹² D. Godfrey & C. Brown Eds. (2019). *An Eco-System for Research-Engaged Schools*. London: Routledge.

¹³ Se ovenstående (note 8) samt Albrechtsen, T. R. S. (2013). *Professionelle læringsfællesskaber: teamsamarbejde og undervisningsudvikling*. Frederikshavn: Dafolo.

Universitetsskoledidaktikken inkluderer både det, der foregår i klasseværelset (undervisningen), men også et skole- og kommunalt niveau (vejledere, skoleledelse og forvaltning). Det betyder, at kompetenceudviklingsforløbet både retter sig mod lærere, vejledere og skoleledere.

Centralt i universitetsskoledidaktikken er forestillingen om, at kompetenceudvikling foregår gennem konkrete eksperimenter i klasserummet. Disse udvikles ikke af læreren alene, men får faglig styrke og legitimitet gennem det forpligtende udviklingsarbejde sammen med læreruddannere og forskere. Aktørerne træder på denne måde ind i et professionelt læringsfællesskab. Aabenraa kommune arbejder allerede med professionelle læringsfællesskaber, som man kan læse om i Børn & Skoles Kvalitetsrapport fra 2017, hidtil dog primært rettet mod ledere og vejledere. I kompetenceudviklingsforløbet styrkes de eksisterende PLF'er gennem støtte og facilitering fra UCSYD.

I Universitetsskolen spiller skolens ledelse en central rolle i den didaktiske udvikling på skolen. I kompetenceudviklingsforløbet lægges derfor også vægt på udvikling af ledelsesdimensionen. Denne whole-school-tilgang til udvikling betyder, at eleverne vil kunne mærke en forandring i undervisningen. Ikke bare i en enkelt lærers undervisning, men som en dannende tilgang til undervisning og læring, som vil præge hele skolen.

Erfaringerne fra de første år peger bl.a. på:

- Skoleudvikling kræver ledelsesmæssigt fokus. Skolelederne giver udtryk for, at der er brug for nye ledelseskompetencer, når man skal lede undersøgelsesfællesskaber i spændingsfeltet mellem teori, empiri og praksis; det kræver, at skolelederen selv kan navigere herimellem.
- Lærerne oplever kompetenceudviklingsforløbet som et personligt og et fagligt løft. Lærerne fremhæver de konkrete samtaler med kollegaer, studerende, læreruddannere og forskere som "den bedste kompetenceudvikling".
- Lærere og studerende fremhæver deltagelse i den fælles diplomundervisning (UPP) positivt; det styrker lysten til at arbejde mere systematisk med undersøgelser og eksperimenter i egen praksis.
- Læreruddannere giver udtryk for, at undersøgelsesfællesskaberne også smitter af på deres læreruddannelsespraksis.
- De lærerstuderendes bachelorprojekter afspejler evnen til at forbinde teori, empiri og praksis. Den teori, der anvendes, diskuteres; den bruges til at kvalificere bachelorprojektets empiriske undersøgelser, og national og international forskning bringes i spil ift. praksis.
- Den lærerstuderende føler sig bedre beredt til det første lærerjob. Denne oplevelse deles af ansættende skoleleder.
- Eleverne giver selv udtryk for, at de er blevet bedre og at deres motivation for at lære og det generelle trivselsniveau har flyttet sig.
- Alle parter peger på hvor vanskeligt det er at "holde fast". Det kræver en langstrakt og langsigtet indsats¹⁴.

---

¹⁴ Se mere i Beretningen på [www.universitetsskolen.dk \(https://universitetsskolen.dk/wp-content/uploads/2018/02/beretning_5k_universitetsskolen.pdf\)](https://universitetsskolen.dk/wp-content/uploads/2018/02/beretning_5k_universitetsskolen.pdf).

Det er bl.a. disse erfaringer, der bygges videre på i det konkrete kompetenceudviklingsprojekt, som her søges om midler til.

Her skal det beskrives, hvilke konkrete behov eller muligheder indsatsen udspringer af, hvorfor der er behov for at gennemføre projektet, og hvad formålet med projektet er.

Aktiviteter og tidsplan

Målgruppen for den del af projektet, der hos A. P. Møller Fonden søges midler til, er lærere, vejledere og skoleledere på alle skoler i Aabenraa kommune. Foruden disse er de lærerstuderende en vigtig målgruppe.

Dette afsnit indeholder en detaljeret beskrivelse af, hvilke kompetence- og udviklingsaktiviteter der gennemføres for og med hvem. Indsatsen består på tværs af de forskellige aktører (lærere, vejledere og skoleledere) af to overordnede aktiviteter:

- Diplommodul "Undersøgelse af pædagogisk praksis" (UPP)
- "Skolebaseret kompetenceudvikling", der omfatter en seminarrække, gennemførelse af eksperimenter og visitter.

Som led i den skolebaserede kompetenceudvikling indgår et særligt tilrettelagt forløb for vejledere og et for skoleledere.

Kompetenceudviklingsforløb kører i cykler af to år. Af dokumentet "Tidsplan" fremgår et samlet overblik over kompetenceudviklingsaktiviteter.

Undersøgelse af pædagogisk praksis (UPP)Måls

Vejledernes og lærernes kompetenceudviklingsforløb påbegyndes ved, at de deltager i det pædagogiske diplommodul "Undersøgelse af pædagogisk praksis" (UPP)¹⁵. Formålet er at styrke lærernes undersøgelseskompetencer, så de i fællesskab med andre aktører (studerende, læreruddannere, forskere) bliver i stand til at udvikle en dannende undervisning og finde nye fagdidaktiske fremgangsmåder til gavn for elevernes læring. For at kunne argumentere for sine didaktiske valg og se fremskridt hos eleverne, er der behov for at kunne inddrage forskellige former for empiriske data, der kan understøtte denne argumentation og synliggøre elevernes læringsfremskridt. Det vil være udfaldet af lærernes deltagelse i UPP, at de i højere grad vil kunne frembringe og bruge relevant didaktisk teori og empiri til at begrunde og forbedre praksis.

Ifølge den gældende studieordning er kompetencemålene for UPP¹⁶:

Kompetencemål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering opnår kompetencer til at udvikle et metodisk begrundet design for undersøgelse af pædagogisk praksis, håndtere arbejdsprocesserne i forbindelse med at gennemføre en mindre empirisk undersøgelse. For at opnå disse kompetencer skal den studerende:

Viden

have viden om muligheder og begrænsninger ved forskellige kvantitative og kvalitative metoder til undersøgelse af pædagogisk praksis, kunne identificere og reflektere over metodiske problemstillinger, der knytter sig til undersøgelser af pædagogisk praksis

Færdigheder

kunne begrunde metodevalg i relation til undersøgelse af pædagogisk praksis

Modulet tilrettelægges, så lærerne og studerende læser sammen til gensidig inspiration. Den undervisningsansvarlige er konsulent fra UC SYD. UPP består af i alt syv undervisningsgange med en varighed på tre timer. Indholdet og aktiviteterne i disse syv undervisningsgange vil være følgende:

---

¹⁵ Undersøgelse af pædagogisk praksis er et obligatorisk 5 ECTS-modul på den pædagogiske diplomuddannelse.

¹⁶ <https://diplom.uc-dk.dk/diplom-i-paedagogik/>

1. Undervisningsgang: Introduktion

Indhold og aktiviteter: Deltagerne introduceres til idéen om fagdidaktiske undersøgelsesfællesskaber i en universitetsskolesammenhæng, hvad det vil sige at lave et undersøgelsesdesign og generelt noget om forskellen mellem kvalitative og kvantitative empiriske data. Tidligere erfaringer og viden inddrages som afsæt for det videre forløb.

2. Undervisningsgang: Kvalitative interview

Indhold og aktiviteter: Deltagerne får viden om, hvordan de indsamler data i form af kvalitative interview i en undervisningssammenhæng og arbejder med at designe en spørgeguide og foretage prøveinterview.

3. Undervisningsgang: Spørgeskemaer

Indhold og aktiviteter: Deltagerne får viden om, hvordan de indsamler (primært kvantitative) data med brug af et spørgeskema i en undervisningssammenhæng. De arbejder med at designe og afprøve et mindre digitalt spørgeskema.

4. Undervisningsgang: Observation

Indhold og aktiviteter: Deltagerne får viden om, hvordan de indsamler både kvalitative og kvantitative empiriske data gennem brug af observationsmetoder. Deltagerne arbejder med design af observationsguides og afprøver videobaseret observationsmetode.

5. Undervisningsgang: Analyse af kvalitative data

Indhold og aktiviteter: På baggrund af egne indsamlede kvalitative data får deltagerne i fælles dialoger viden om, hvordan disse kan analyseres fra forskellige vinkler og med forskellige formål.

6. Undervisningsgang: Analyse af kvantitative data

Indhold og aktiviteter: På baggrund af egne indsamlede kvalitative data får deltagerne i fælles dialoger viden om, hvordan disse kan analyseres fra forskellige vinkler og med forskellige formål.

7. Undervisningsgang: Formidling og anvendelse af undersøgelser

Indhold og aktiviteter: Deltagerne præsenterer egne fund fra mindre pilotundersøgelser og gennem fælles dialoger opnås viden om, hvordan undersøgelsesresultater kan formidles og anvendes, og hvilke fordele og ulemper det har i en didaktisk sammenhæng.

Eksamensform: skriftlig opgave, intern prøve, med individuel bedømmelse efter 7-trins-skalaen.

Litteraturforslag:

- Boolsen, M. W. (2008). *Spørgeskemaundersøgelser*. Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. (2014). *Det kvalitative interview*. Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, S. & Krogstrup, H. K. (2015). *Deltagende observation*. (2. udgave) Hans Reitzels Forlag.
- Timperley, H. (2018). *Styrken ved professionel læring*. Dafolo.
- Aagerup, L. & Willaa, K. (2016). *Lærereens undersøgelsesmetoder*. Hans Reitzels Forlag.

Skolebaseret kompetenceudvikling

Kompetenceudviklingen (indsatsen) foregår primært lokalt på de enkelte skoler. Der er god grund til at formode, at netop praksisnær og skolebaseret kompetenceudvikling har mulighed for at blive til varige forandringer¹⁷. Det skolebaserede kompetenceudviklingsforløb påbegyndes med en fælles opstartskonference og afsluttes med en fælles afslutningskonference. Se nærmere beskrivelse af disse side 35.

I det skolebaserede kompetenceudviklingsforløb indgår tre centrale aktiviteter:

- Seminarer

---

¹⁷ Dette kan understøttes med forskning, der peger herpå (fx Fullan, 2001; Timperley, 2011, *SKUV: Skolebasert Kompetanseutvikling i Vurdering* (Vikan, 2017) samt Maja H. Jensvoll og Trond Lekang: Kollektiv profesjonsutvikling med fokus på lærernes læring (2017). Disse viser, at skolebaseret kompetenceudvikling har stor indflydelse på lærernes planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning og dermed elevernes læring.

- Eksperimenter
- Visitter

I det følgende beskrives hvert af disse elementer først generelt, dernæst beskrives konkret indhold, omfang og aktiviteter for de enkelte aktører.

På **seminarerne** udvikles, diskuteres og kritiseres de didaktiske eksperimenter, som undersøgelsesfællesskabet i dialog med skoleledelse og vejledere er blevet enige om. Seminarerne består både af input (oplæg, undervisning, diskussionsoplæg) fra forskere og læreruddannere og af fælles tekstlæsning, analyser af empiri (fx videooptagelser af undervisning eller interviews) og aftaler om det videre forløb.

Eksperimenterne er fagdidaktiske eksperimenter, der gennemføres i de enkelte undersøgelsesfællesskaber, som samtidig følges tæt gennem empiriske undersøgelser. Undersøgelser af og eksperimenter med den didaktiske praksis væves sammen i tilrettelæggelsen, der følger følgende faser, der gentages to gange i løbet af et kompetenceudviklingsforløb:

Visitter bygger på en tanke om, at skolerne skal kunne lære af hinanden. Til forskel fra almindelig erfaringsudveksling er universitetsskole-visitter et systematisk arbejde med at kigge på andres praksis og efterfølgende reflektere over denne i lyset af egen praksis¹⁸. Metoden er inspireret af antropologiske forskningstilgange. Når man er på visit, er man observatør. Man noterer og fotograferer både det, der forbløffer en, og det, der genkendes. Visitterne øver lærerens kompetence til at forholde sig undersøgende til praksis – og til at indtage andre perspektiver på faget og den faglige undervisning. Visitterne danner afsæt for reflekterende samtaler med henblik på udvikling af egne eksperimenter. Visiterunden gentages to gange i kompetenceudviklingsforløbet.

¹⁸ Metoden har vist sig velegnet i kompetenceudvikling af fx pædagogers kompetencer (Brok, Reusch, Basse & Andersen, 2017).

Skolebaseret kompetenceudviklingsforløb for skoleledere

Skolelederne skal lede udviklingen af en undervisnings- og skolekultur, som er nysgerrig, kritisk, undersøgende og eksperimenterende. Skolelederne gennemfører derfor et særskilt kompetenceudviklingsforløb i form af et faseopdelt forløb med fire seminarer med en varighed á seks timer. Formålet med det skolebaserede kompetenceudviklingsforløb for lederne er, at de tilegner sig principperne for en undersøgende og eksperimenterende undervisning samt vidensbaserede strategier for at skabe rammerne for sådan en skolekultur.

Gennem deltagelse i store dele af det skolebaserede kompetenceudviklingsforløb for lærere (se nedenstående) får skolelederne sammen med lærerne og vejlederne indblik i, hvad det vil sige at arbejde med didaktiske undersøgelser og eksperimenter samt professionelle læringsfællesskaber. Skolelederne deltager desuden i vejledernes fjerde seminar, hvor der udarbejdes en handleplan for fastholdelse og fortsat udvikling af en didaktisk eksperimenterende kultur på skolen. Lederne arbejder gennem hele forløbet undersøgende og eksperimenterende med egen ledelsespraksis. Den ønskede udvikling fordrer, at skolelederne selv arbejder undersøgende og eksperimenterende i og med egen praksis i spændingsfeltet mellem teori, empiri og praksis.

Gennem hele forløbet inddrages Aabenraa Kommunes digitaliseringsstrategi.

Aktivitet

1. Lederseminar (6 timer):

Introduktion

Indhold: Teorier samt danske og internationale forskningsresultater, som giver nye perspektiver for didaktisk kvalificerede initiativer på skolen. Formålet er at skolelederne opnår færdigheder i at reflektere over, diskutere og anvende teori og forskningsresultater rettet mod udvikling af en fag- og almen didaktisk eksperimenterende, undersøgende og dannende skolekultur. Herunder også opnår viden om de fire principper for en dannende undervisning.

Arbejde med at identificere og fastlægge undersøgelse på egen skole. Kriterierne for valg af udviklingsprojekt er, at det enkelte projekt kan danne grundlag

Aktør

Ledere

UCSYD's konsulenter underviser og er tovholdere på drøftelserne.

Skolelederne drøfter teorier og forskningsresultater i relation til daglig praksis på skolen.

Skolelederne drøfter med henblik på undersøgelse af egen praksis.

UCSYD's konsulenter sparrer kritisk

for teoretisk refleksion og kritik, at iagttage, generere empiri, øve og eksperimentere med egen ledelsespraksis der kobler sig til at fremme lærernes fagdidaktiske kompetenceudvikling.

Litteratur til ledelsesforløbet:

Balle, A. (red.) (2018). *Pædagogik og skoleledelse: en håndbog for skoleledere*. Hans Reitzel.

Robinson, V. (2018). *Færre forandringer, flere forbedringer*. Dafolo & Skolelederforeningen.

Timperley, Helen (2018). *Styrken ved professionel læring*. Dafolo.

von Oettingen, Alexander og Thorgård, Keld (red.) (2019). *Universitetsskolen – mellem forskning, uddannelse og skoleudvikling*. Dafolo.

Wolfgang Klafki: *Skoleteori, forskning og udvikling*; Hans Reitzels forlag, København 2004

Åkerstrøm Andersen, Niels og Grønbæk Pors, Justine (2014). *Velfærdsledelse – mellem styring og potentialisering*. Hans Reitzels Forlag.

Hertil kommer litteratur til de enkelte lederteams relateret til deres specifikke undersøgelser og eksperimenter.

Undersøgelse og eksperiment

I første undersøgelsesfase søges systematisk indsigt i det undersøgelsesfelt, det enkelte lederteam har valgt på første lederseminar. Relevant litteratur og forskning identificeres, og design og redskaber fastlægges med henblik på kvalificering på andet lederseminar.

Skolelederne arbejder med det valgte undersøgelsesfelt med udgangspunkt i praksis på skolen

2. Lederseminar (6 timer)

Ny teori samt danske og internationale forskningsresultater om pædagogisk ledelse og organisering af undervisning diskuteres, kritiseres og relateres til egen

UCSYD's konsulenter underviser og er tovholder på drøftelserne.

ledelsespraksis med henblik på, at lederne opnår færdighed i at reflektere over, diskutere og anlægge forskellige perspektiver på undervisning.

Skoleledelserne fremlægger status på arbejdet med deres udviklingsprojekter.

Skolelederne drøfter teorier og forskningsresultater med henblik på anvendelse i relation til daglig praksis på skolen.

Skolelederne fremlægger foreløbige undersøgelser. UCSYD's konsulenter og øvrige ledelsesteams sparrer kritisk

Undersøgelse og eksperiment

Ud fra den indkomne feedback på andet lederseminar kvalificerer lederteamet deres undersøgelse og eksperiment. Forud for tredje lederseminar eksperimenteres med den ændrede ledelsespraksis, og der indsamles empiri herfra i overensstemmelse med det valgte design.

Skolelederne arbejder med det valgte udviklingsprojekt med udgangspunkt i praksis på skolen

3. Lederseminar (6 timer)

Metoder til identifikation, begrundelse, planlægning, gennemførelse og dokumentation af skolens undervisning og læringsmiljø diskuteres og kritiseres. Fx grundlagsproblemer af metodisk karakter, der knytter sig til didaktisk forskning og udvikling og færdigheder i at forholde sig analytisk til projekter, som sigter mod didaktisk udvikling.

UCSYD's konsulenter underviser og er tovholder på drøftelserne.

Skolelederne drøfter metoder i relation til daglig praksis på skolen.

Skolelederne fremlægger og UCSYD's konsulenter og øvrige ledelsesteams sparrer kritisk

Fremlæggelse af status på undersøgelser.

Undersøgelse og eksperimenter

Ud fra den indkomne feedback på tredje lederseminar arbejder lederteamet videre med undersøgelser og eksperimenter. Fokus er nu på, hvordan det nye tiltag kan forankres som en selvfølgelig og meningsfuld del af en kompleks skolehverdag, hvor man måske hidtil har haft en anden praksis (forandringsledelse).

Skoleledere arbejder med det valgte udviklingsprojekt med udgangspunkt i praksis på skolen

4. Seminar (6 timer)

Fremlæggelser af undersøgelser og eksperimenter med særligt fokus på ledelse af udvikling af

De enkelte ledelsesteams fremlægger. UCSYD's konsulenter og øvrige ledelsesteams sparrer kritisk

undervisning med særlig fokus på at skabe en undersøgende og eksperimenterende undervisning på skolen.

Fortsat arbejde med handleplan for fastholdelse og fortsat udvikling af en eksperimenterende og undersøgende kultur på skolen. Handleplanen fremlægges efterfølgende for personalet på egen skole for afsluttende at iværksætte forandringspraksis.

Løbende sparring med konsulenter fra UC SYD.

Skolebaseret kompetenceudviklingsforløb for vejledere

Skolens vejledere har en særlig rolle og funktion i indsatsen, fordi de skal lære at varetage den faglige ledelse af de dannelsesdidaktiske principper for undersøgende og eksperimenterende undervisning samt didaktiske undersøgelser og eksperimenter, der gennemføres på skolen, og understøtte forandringernes forankring på skolen.

Med henblik på at nå målene for kompetenceudviklingsforløbet for vejlederne tilrettelægges en række aktiviteter som skitseret nedenstående.

Vejlederne deltager sammen med lærerne i både seminarer, undersøgelser & eksperimenter og skolevisitter. Men vejlederne har et særligt ansvar for at understøtte, koordinere og forankre undersøgelser og eksperimenter på skolen. De skal bidrage til udviklingen af en undervisnings- og skolekultur som er nysgerrig, kritisk, undersøgende og eksperimenterende og har derfor brug for kompetenceudvikling til at drive dette.

Vejleder gennemfører diplommodulet *Undersøgelse af pædagogisk praksis* (UPP) og et særskilt kompetenceudviklingsforløb i form af fire seminarer med en varighed af tre timer. Omdrejningspunktet for disse seminarer er vejledernes vejlederpraksis.

Gennem deltagelse i seminarerne i det skolebaserede kompetenceudviklingsforløb for lærere (se nedenstående) får vejlederne indblik i, hvad det vil sige at arbejde med didaktiske undersøgelser og eksperimenter. De vil igennem seminarerne få læst, diskuteret og arbejdet med den nyeste fag- og almindidaktiske litteratur og får indsigt i de fire dannelsesdidaktiske principper. Vejlederne delta-

ger i visitterne sammen med lærere og forskere/læreruddannere, men med særligt henblik på at tilegne sig visitter som en metode, der også kan anvendes på egen skole i forbindelse med udvikling, vejledning og eksperimenter.

På de særskilte vejlederseminarer er derfor fokus på vejlederfaglighed med afsæt i cases fra egen skole. Seminarerne varetages af en underviser fra UC SYD.

Vejlederne skal understøtte den organisatoriske udvikling med det didaktiske arbejde samt inddragelse af digital teknologi. Mens lærernes kompetenceudvikling er en didaktisk indsats med fokus på udvikling af elevernes nysgerrige og undersøgende tilgang til og i fag – bl.a. med inddragelse af digital teknologi, knytter vejledernes kompetenceudvikling sig til et læringsrum for skolens lærere og ledere. Vejlederne skal lede og støtte lærernes (men også de studerendes) fælles 'opdagelsesrejse', og derfor må vejlederne også selv arbejde undersøgende og eksperimenterende i og med egen praksis.

Aktivitet

Aktør

1. Vejlederseminar¹⁹ (3 timer):

Introduktion

Hvad vil det sige at være vejleder på en universitetsskole? Hvordan vejlede med henblik på at støtte en udviklingen af en undersøgende og eksperimenterende undervisning? Præcisering og uddybning af de fire didaktiske principper for dannende undervisning.

I diskussionerne integreres spørgsmålet om undervisning med og om digital teknologi.

Design af undersøgelse og eksperiment diskuteres og vedtages.

Litteratur:

Bodil Nielsen & Lis Boysen (2017). *Pædagogisk Lærings-Center – mellem ledelse og undervisere*. Hans Reitzels Forlag

¹⁹ Vejlederne i Aabenraa kommune er allerede organiseret i PLF'er: *PLF for dansk*, *PLF for matematik*, *PLF for IT & læring*, *PLF for læsevejledere* og *Netværk for læringsvejledere*

Andreas Gruschka: At lære at forstå, Klim, Århus 2018

Gunnar Handal & Per Lauvås (2015). *Vejledning og praksisteori*. Klim

Undersøgelse og eksperiment (3 timer)

Vejledere

I første undersøgelsesfase søges systematisk indsigt i den eksisterende vejledningspraksis vha. det design og de redskaber, der er aftalt på 1. vejlederseminar.

2. Seminar (3 timer)

Vejledere

Konsulent

Med afsæt i empiriske analyser (indsigt i eksisterende praksis) og teoretisk input identificeres problemstillinger fra vejlederpraksis og der udvikles eksperimenter og undersøgelser som gennemføres frem mod 3. seminar. Digital teknologi inddrages som indhold og redskab.

Litteratur: som ovenstående

Undersøgelse og eksperiment (3 timer)

Vejledere

Gennemførelse af eksperimenter og undersøgelser i og af vejledningspraksis. Vejlederne øver sig i og eksperimenterer med at vejlede lærerne i at gennemføre en undersøgende, eksperimenterede og fagdidaktisk reflekteret undervisning. Vejledernes vejledningspraksis knytter sig således tæt til lærernes didaktiske udvikling.

Empiri-indsamling: Vejledningssamtalerne optages (videoobservation) og/eller der gennemføres interviews.

3. Seminar (3 timer)

Vejledere

Konsulent

I det første år har vejlederne gennem deltagelse i det skolebaserede kompetenceudviklingsforløb for lærere iagttaget og fået erfaring med, hvordan forskere/læreruddannere identificerer fagdidaktiske fænomener og problemer til nærmere undersøgelse og eksperiment og hvordan de støtter og udvikler disse eksperimenter. I det andet år skal vejlederne mere selvstændigt kunne støtte kolleger i

at identificere centrale fagdidaktiske fænomener og problemer til nærmere undersøgelse og eksperiment.

På seminaret øver vejlederne sig i at gennemføre vejledningssamtaler, der understøtter kollegaernes udvikling og læring.

Undersøgelse og eksperimenter (3 timer)

Vejledere

Gennemførelse af vejledningseksperimenter og – samtaler.

Empiri-indsamling (fx videoobservation og/eller interviews).

4. Seminar (3 timer)

Vejledere

Konsulent

Skoleledere

På det fjerde og afsluttende seminar samarbejder vejlederne og skoleledere om et udkast til handleplan for fastholdelse og fortsat udvikling af en didaktisk eksperimenterende kultur på skolen. Konsulentten fungerer som sparringspartner herpå.

Skolebaseret kompetenceudviklingsforløb for lærere

Med henblik på at nå målene for lærernes kompetenceudviklingsforløb, som er beskrevet side 42, tilrettelægges et skolebaseret kompetenceudviklingsforløb som skitseret nedenstående.

Seminarerne er grundstammen i kompetenceudviklingsforløbet for lærerne og løber parallelt med lærernes deltagelse i den formaliserede diplomuddannelse. Det betyder bl.a. at lærerne gennem hele forløbet arbejder undersøgende og eksperimenterende – både i undervisningen (gøre didaktiske eksperimenter – bl.a. i og med digital teknologi) og i undersøgelser af undervisningen (empirisk undersøge didaktisk praksis) med inddragelse af faglig og fagdidaktisk teori.

Aktivitet

Aktør

1. **Seminar (3 timer):** Introduktion

Lærere, vejledere, skoleledere (og lærerstuderende).

- Hvorfor arbejde med dannende undervisning og læring?
- Hvad skal der arbejdes med?
- Hvordan arbejde undersøgende og eksperimenterende i fagene – og i didaktiske undersøgelsesfællesskaber?
- Digitalisering som en udfordring – inden for rammerne af dannende undervisning og læring

Med afsæt i et fælles oplæg af forskere og/eller læreruddannere diskuteres i faggrupper, hvilke fagdidaktiske fænomener og problemer, der skal eksperimenteres med og undersøges. Det kan fx være spørgsmålet om, hvilken opgave- og arbejdskultur man ønsker i matematikundervisningen eller hvordan man vil styrke klasserumssamtalen i danskundervisningen. I diskussionerne integreres spørgsmålet om undervisning i, med og om digital teknologi.

Forskere og/eller læreruddannere underviser.

I diskussioner og samtaler om valg af fagdidaktisk fokus deltager alle ligeværdigt, men med hver deres perspektiv.

Skoleledere og vejledere deltager med henblik på at rammesætte undersøgelse og eksperimenter i relation til skolens vision og målsætninger og for løbende at kunne understøtte og facilitere faggruppernes arbejde.

Undersøgelse og eksperiment (3 timer)

I første undersøgelsesfase søges indsigt i den eksisterende praksis inden for det afgrænsede fagdidaktiske felt, der skal undersøges og eksperimenteres med. Undersøgelserne foregår inden for de rammer, der er aftalt på seminar 1 og systematisk v.h.j.a. de redskaber, læreren tilegner sig på UPP. Det kan fx være systematisk indsamling af opgavestillinger i matematikundervisningen, videoobservation af klasserumssamtale i danskundervisningen eller interview af elever. Det kunne også være, at se på hvordan ens undervisning inddrager eleverne i indhold og form. Eller undersøge i hvilken omfang ens undervisning repræsenterer flere repræsentationsformer.

Lærere understøttet af vejledere.

Forskere, læreruddannere og studerende kommer løbende på skolen for også at gennemføre undersøgelser.

2. Seminar (3 timer)

Lærere (og lærerstuderende).

Seminaret foregår i faggrupper²⁰. På seminaret veksles mellem analyse af empiri, teoretisk oplæg samt diskussion og rammesætning af det videre eksperiment og undersøgelse heraf.

Som forberedelse til seminaret læses rammesættende kapitler om fagdidaktik og almen didaktik (se nedenstående) ligesom forsker/læreruddanner bringer fagteori på banen om det fagdidaktiske fænomen, der udforskes (fx en forskningsartikel om klasserumssamtale i litteraturundervisningen eller om undersøgelsesorienterede opgaveformater i matematik).

Med afsæt i empiriske analyser (indsigt i eksisterende praksis) og teoretisk input udvikles eksperimenter og undersøgelser som gennemføres frem mod 3. seminar. Digital teknologi inddrages som indhold og redskab.

Litteratur:

Rune Hansen (2019). *Matematikdidaktik*. Hans Reitzels Forlag

Ellen Krogh et al. (2017). *Fagdidaktik i dansk*. Frydenlund

Alexander von Oettingen (2016). *Almen didaktik*. Hans Reitzels Forlag

-samt fagteoretiske artikler

Forskere og/eller læreruddannere underviser.

Vejlederne deltager på seminaret med henblik på at få viden om de pågående undersøgelser og eksperimenter for at koordinere og facilitere undersøgelserne på skolen.

Undersøgelse og eksperiment (3 timer)

Afprøvning af didaktiske eksperimenter.

Empiri-indsamling (fx videoobservation, indsamling af elevprodukter, undervisningsplaner eller andre dokumenter, interviews).

Lærere understøttet af vejledere.

Forskere, læreruddannere og studerende kommer løbende på skolen for også at gennemføre undersøgelser.

---

²⁰ Faggrupper: lærerne er delt i tre grupper: dansklærere (244), matematiklærere (152) og lærere, der ikke er dansk- eller matematiklærere (50). Hvis projektet bevilliges, undersøges nærmere, hvad der fagligt binder de 50 lærere sammen. Mange af disse lærere vil enten have specialpædagogiske funktioner eller være sprogdidaktikere, hvilket i så fald vil være deres fagdidaktiske perspektiv på en undersøgende og eksperimenterende undervisning. Hvad der fagdidaktisk binder lærerne sammen, afdækkes nærmere i tilfælde af en bevilling.

3. Seminar (3 timer)

Seminaret foregår i faggrupper. På seminaret veksles mellem analyse af empiri, teoretisk oplæg samt diskussion og rammesætning af det videre eksperiment og undersøgelse heraf.

Som forberedelse til seminaret læses kapitler i grundbøgerne om fagdidaktik og almen didaktik (se nedenstående) ligesom forsker/læreruddanner bringer fagteori på banen om det fagdidaktiske fænomen, der udforskes.

Med afsæt i empiriske analyser (indsigt i eksisterende praksis) og teoretisk input raffineres og justeres eksperimenter og undersøgelser som gennemføres frem mod 4. seminar med henblik på, at indsigter fra det første års undersøgelser og eksperimenter kan fremlægges for alle kollegaer på 4. seminar. Forskere/ læreruddanner præsenterer og diskuterer format for formidling af didaktiske eksperimenter.

Digital teknologi inddrages som indhold og redskab.

Litteratur: som ovenstående

Lærere (og lærerstuderende).

Forskere og/eller læreruddannere underviser.

Vejlederne deltager på seminaret med henblik på at få viden om de pågående undersøgelser og eksperimenter for at koordinere og facilitere undersøgelserne på skolen.

Undersøgelse og eksperimenter (3 timer)

Afprøvning af de justerede didaktiske eksperimenter.

Empiri-indsamling (fx videoobservation, indsamling af elevprodukter eller andre dokumenter, interviews).

Vejledere og lærere arbejder med analyse og præsentation af de didaktiske eksperimenter ud fra de vedtagne formater.

Lærere understøttet af vejledere.

Forskere, læreruddannere og studerende kommer løbende på skolen for også at gennemføre undersøgelser.

4. Seminar (3 timer)

Som afslutning på det første kompetenceudviklingsår deltager alle i et seminar, hvor alle præsenterer deres arbejde:

Lærerne fremlægger deres didaktiske eksperimenter.

Lærere, lærerstuderende, forskere og/eller læreruddannere.

Skoleledere og vejledere deltager for at få indblik i de gennemførte eksperimenter og undersøgelser.

Lærerstuderende fremlægger deres undersøgelser og didaktiske eksperimenter.

Forskere og læreruddannere fremlægger deres foreløbige forskningsresultater.

Fremlæggelserne munder ud i diskussion af, hvad der skal arbejdes videre med og hvordan.

Og for at kunne rammesætte diskussionen af, hvad der skal arbejdes videre med i relation til skolens vision og målsætninger – herunder også i relation til kommunale indsatser som strategien

Lærere, lærerstuderende, forskere og/eller læreruddannere.

Skoleledere og vejledere deltager for at få indblik i de eksperimenter og undersøgelser og med henblik på at kunne udvikle strategi for arbejdet med professionelle læringsfællesskaber på skolen.

Skoleledere og vejledere træffer i sparring med forskere/læreruddannere beslutninger om tilrettelæggelse af afslutningskonferencen.

5. Seminar (3 timer)

Fælles oplæg og diskussion: Lærerne er allerede i UPP-forløbet introduceret for arbejdet i professionelle læringsfællesskaber (se UPP, 1.undervisningsgang, ovenstående) og har gennem det første års vekselvirkning mellem seminarer og eksperimenter fået erfaringer med at arbejde i professionelle læringsfællesskaber. På femte seminar italesættes dette ved inddragelse af teori – bl.a. med henblik på at diskutere, hvordan man på skolen fremadrettet vil tilrettelægge sine professionelle læringsfællesskaber med henblik på eksperimenter og forandringer i praksis. Thomas R.S. Albrechtsen (red.) (2016). *Professionelle læringsfællesskaber og fagdidaktisk viden*.

Dafolo

I de fagdidaktiske grupper diskuteres med afsæt i erfaringer fra det første år, hvilke fagdidaktiske fænomener og problemer, der skal eksperimenteres med og undersøges. Lærerne formulerer i sparring med forskere/ læreruddannere mere selvstændigt, hvad de vil undersøge og eksperimenter med i det kommende år. Nye lærere deltager som perifere legitime deltagere (Lave & Wenger) og arbejder med mere stilladserede undersøgelser og eksperimenter.

Der træffes aftaler om gennemførelse af visitter.

Format for det 8. og sidste seminar (afslutningskonferencen) drøftes.

Undersøgelser og eksperimenter (3 timer)

Lærere understøttet af vejledere.

I første undersøgelsesfase søges indsigt i den eksisterende praksis inden for det afgrænsede fagdidaktiske felt, der skal undersøges og eksperimenteres med.

Forskere, læreruddannere og studerende kommer løbende på skolen for også at gennemføre undersøgelser.

Visit I (2 timer)²¹

Inspireret af det antropologiske feltarbejde drager lærere og vejledere på visit.

Visittet er en fokuseret, åben, men ikke-deltagende observation af kollegaers praksis inden for det samme fagdidaktiske felt, som læreren selv eksperimenterer med. Nysgerrigt iagttages og registreres: Hvordan gøres fx undersøgende matematikundervisning her? Hvordan inddrages digitale teknologier? Hvordan tolkes og gøres en nysgerrig og undersøgende tilgang til fag her?

Når man er på visit, er man observatør. Man må gerne spørge til det, man ser, men må ikke vurdere det set eller fortælle om egen praksis.

Lærere, forsker/læreruddanner og vejledere.

Mens lærere og forskere/læreruddannere fokuserer på observationerne, deltager vejlederne især med henblik på at tilegne sig visitter som en metode, der også kan anvendes på egen skole i forbindelse med udvikling, vejledning og eksperimenter.

Lærerstuderende deltager ikke i visitter.

6. seminar (3 timer)

Seminaret foregår i faggrupper. På seminaret veksles mellem analyse af den indsamlede empiri, teoretisk oplæg samt diskussion og rammesætning af didaktisk eksperiment og undersøgelse heraf. I både analyser af egen praksis og udvikling af nye praksisser inddrages erfaringer og data fra visitter ud fra spørgsmål som: Når dette undrer/provokerer/gør mig glad/osv., hvad fortæller det så om min egen forståelse af og gøren undervisning og fag?

Lærere (og lærerstuderende).

Forskere og/eller læreruddannere underviser.

Vejlederne deltager på seminaret med henblik på at få viden om de pågående undersøgelser og eksperimenter for at koordinere og facilitere undersøgelserne på skolen.

²¹ Visitter organiseres i distrikter (2017 modellen)

- Distrikt Lyreskov: / Feldsted / Kliplev / Varnæs / Kollund / Fjordskolen
- Distrikt Kongehøj: / Stubbæk / Høje Kolstrup / Løjt / Genner / Ung Aabenraa og 10. Aabenraa
- Distrikt Hærvejen: / Hjorkær / Hellevad / Hovslund / Sygehusskolen
- Distrikt Tinglev: / Bylderup / Ravsted / Bolderslev

Som forberedelse til seminaret læses fagdidaktisk og fagteori udvalgt af forskere/læreruddannere, som tematiserer og bringer nye vinkler på den formulerede didaktiske problemstilling.

Med afsæt i empiriske analyser og teoretisk input udvikles eksperimenter og undersøgelser som gennemføres frem mod 7. seminar. Digital teknologi inddrages som indhold og redskab.

Undersøgelse og eksperiment (3 timer)

Afprøvning af didaktiske eksperimenter.

Empiri-indsamling (fx videoobservation, indsamling af elevprodukter eller andre dokumenter, interviews).

Lærere understøttet af vejledere.

Forskere, læreruddannere og studerende kommer løbende på skolen for også at gennemføre undersøgelser.

Visit II (2 timer)

Med afsæt i erfaringerne fra Visit I gennemføres endnu et visit med fokuseret, åben, men ikke-deltagende observation.

Lærer, forsker/læreruddanner og vejledere.

7. seminar (3 timer)

Seminaret foregår i faggrupper. På seminaret veksles mellem analyse af den indsamlede empiri (fra såvel egen praksis som fra observationer fra visit II), teoretisk oplæg samt diskussion og rammesætning af det videre eksperiment og undersøgelse heraf.

Som forberedelse til seminaret læses teori udvalgt af forsker/læreruddanner om det fagdidaktiske fænomen, der udforskes.

Med afsæt i empiriske analyser af det foreløbige eksperiment og teoretisk input raffineres og justeres eksperimenter og undersøgelser som gennemføres frem mod det 8. og afsluttende seminar. Diskussioner af forankring af de etablerede undersøgende og eksperimenterende professionelle læringsfællesskaber.

Digital teknologi inddrages som indhold og redskab.

Lærere, lærerstuderende, forskere og/eller læreruddannere.

Skoleledere og vejledere deltager med henblik på at forankre både arbejdet med professionelle læringsfællesskaber på skolen og de didaktiske tiltag.

Skoleledere og vejledere deltager i tilrettelæggelsen af afslutningskonferencen.

Undersøgelser og eksperimenter (3 timer)

Afprøvning af justerede didaktiske eksperimenter.

Empiri-indsamling (fx videoobservation, indsamling af elevprodukter eller andre dokumenter, interviews).

Lærere understøttet af vejledere.

Forskere, læreruddannere og studerende kommer løbende på skolen for også at gennemføre undersøgelser.

8. seminar: (3 timer)

Med afsæt i afprøvningen af de justerede didaktiske eksperimenter arbejdes med at gøre de didaktiske eksperimenter formidlbare til kollegaer (både lokalt og i forbindelse med afslutningskonference).

Lærere, lærerstuderende, forskere og/eller læreruddannere.

Opstarts- og afslutningskonference

I forbindelse med projekt "Universitetsskolen – dannende undervisning og læring i et fagdidaktisk perspektiv" gennemføres en opstarts- og en afslutningskonference for projektets deltagere.

Målgruppe: · Skoleledere, afdelingsledere, lærere, lærerstuderende samt forskere og undervisere fra UC SYD. I alt 574 projektdeltagere. Til afslutningskonferencen forventer Aabenraa Kommune desuden at invitere Børne- og Uddannelsesudvalget, skolernes bestyrelser, relevante deltagere fra forvaltningen samt relevante deltagere fra A.P. Møller fondens Folkeskoledonation.

Tid og sted: Opstartskonferencen placeres i januar 2020. Afslutningskonferencen placeres i juni 2024. Begge konferencer afvikles i tidsrummet 16.00 til 19.00. Konferencerne afvikles i Grænsehallerne i Kruså eller Sønderjyllandshallen22.

---

22 På baggrund af arbejdet med Den Gode Skole (2017-) kan Aabenraa Kommune dokumentere professionelle erfaringer med at gennemføre konferencer i kommunens skolevæsen med op til 1000 deltagere.

Indhold: Tematisk vil begge konferencer omhandle arbejdet med Universitets-skolen samt dannende undervisning og læring. Programmer fastlægges i forbindelse med en evt. bevilling og i samarbejde med deltagerne. Væsentligt er det dog at få præsenteret forskning om elevernes møde med fag samt lærernes kompetencer til at skabe en undersøgende og eksperimenterende tilgang til fag.

Der gøres opmærksom på, at der er vedhæftet en separat tidsplan.

Resultater

Sammenhængen mellem projektets virkninger på længere sigt, formålet, forventede resultater i projektperioden og aktiviteter er skitseret i nedenstående figur. Hvert element udfoldes nærmere i den efterfølgende tekst. Sammenhængen baserer sig på en grundlæggende forestilling om (indsatsteori), at der foregår nogle aktiviteter (undervisning, seminarer, eksperimenter, visitter), som bibringer lærere, vejledere og skoleledere en ny viden (trin på vejen), som gør, at de kan gøre noget på en ny og anden måde ud fra de fire dannelsesdidaktiske principper – altså opnår nogle kompetencer (trin på vejen) – alt sammen med henblik på at øge undervisningskvaliteten og dermed elevernes læring og faglige trivsel (resultater i projektperioden) og på længere sigt for at fremme 'den gode skole' og bidrage til elevernes almene dannelse.

Aktiviteter	Trin på vejen	Trin på vejen	Resultater i projektperioden	Virknings på længere sigt
<p>Skolebaseret kompetenceudvikling: -seminarer -eksperimenter -visitter</p>	<p>Skolelederne får viden om at lede lærernes fagdidaktiske kompetenceudvikling</p> <p>Skolelederne får viden om forandringsledelse</p> <p>Skolelederne får viden om de centrale uddannelseselementer i læreruddannelsen, der er særlig relevant for skoleudvikling</p>	<p>Skolelederne iværksætter en udvikling på skolen, hvor principperne for undersøgende og eksperimenterende undervisning spiller sammen og initierer pædagogiske normative drøftelser mellem skoleledelse, lærere og vejledere med henblik på ændringer i skolens værdier og praksis</p> <p>Skolelederne skaber rammer for, at vejlederne kan vejlede lærerne i deres eksperimenter med undervisning ud fra de fire dannelsesdidaktiske principper</p> <p>Skolelederne skaber rammerne for digitalisering af skolen</p> <p>Skoleledere bruger læreruddannere som ressource til forandringsledelse</p> <p>Skolelederne integrerer lærerstuderende i skolens praksis og bidrager til de studerendes uddannelsesforløb</p>	<p>Øget undervisningskvalitet:</p> <p>Eleverne oplever en undersøgende og eksperimenterende undervisning</p> <p>Elevernes faglige og sociale læringsoptimisme er øget</p> <p>Eleverne lærer i, med og om digital teknologi</p> <p>Eleverne kan skifte perspektiv, deltage i forskellige fællesskaber og forholde sig kritisk</p>	<p><i>Den gode skole:</i></p> <p>udvikler og styrker skolens dannelsesopgave i lyset af samfundets udvikling</p> <p>bidrager til elevernes deltagelse og medansvar i dette samfund</p> <p>og fremmer elevernes læring, udvikling og trivsel</p>

Aktiviteter	Trin på vejen	Trin på vejen	Resultater i projektperioden	Virkninger på længere sigt
<p>Undersøgelse af pædagogisk praksis (UPP)</p> <p>Skolebaseret kompetenceudvikling: -seminarer -eksperimenter -visitter</p>	<p>Vejlederne får indsigt i rollen som vejleder på en universitetsskole for at kunne iværksætte en skoleudvikling, hvor praksis, empiri og teori spiller tæt sammen</p> <p>Vejlederne får redskaber til at støtte kolleger i at identificere centrale fagdidaktiske fænomener og problemer til nærmere undersøgelse og eksperiment</p> <p>Vejlederne får viden om eksperimenterende og undersøgende undervisning</p>	<p>Vejlederen leder og støtter undersøgelser, samtaler og didaktiske eksperimenter i forskellige kollegiale fora (både kollegaer og ledelse) og understøtter udviklingen af en undersøgende og eksperimenterende undervisningskultur, der er karakteriseret ved de fire principper.</p> <p>Vejleder indgår som ressourceperson for studerende og bygger dermed bro mellem uddannelse og skolen.</p>	<p>Øget undervisningskvalitet:</p> <p>Eleverne oplever en undersøgende og eksperimenterende undervisning</p> <p>Elevernes faglige og sociale læringsoptimisme er øget</p> <p>Eleverne lærer i, med og om digital teknologi</p> <p>Eleverne kan skifte perspektiv, deltage i forskellige fællesskaber og forholde sig kritisk</p>	<p><i>Den gode skole:</i></p> <p>udvikler og styrker skolens dannelsesopgave i lyset af samfundets udvikling</p> <p>bidrager til elevernes deltagelse og medansvar i dette samfund</p> <p>og fremmer elevernes læring, udvikling og trivsel</p>

Aktiviteter	Trin på vejen	Trin på vejen	Resultater i projektperioden	Virkninger på længere sigt
<p>Undersøgelse af pædagogisk praksis (UPP)</p> <p>Skolebaseret kompetenceudvikling: -seminarer -eksperimenter -visitter</p>	<p>Lærerne får viden om didaktiske og fagdidaktiske principper for en dannende undervisning, der er undersøgende og eksperimenterende</p> <p>Lærerne udvikler sammen med andre aktører fagdidaktiske eksperimenter og undersøgelser</p> <p>Lærerne får viden om hvordan man systematisk kan designe og gennemføre mindre empiriske undersøgelser</p> <p>Lærerne får viden om professionelle læringsfællesskaber</p>	<p>Lærerne planlægger, gennemfører og evaluerer undersøgende og eksperimenterende undervisning byggende på de fire dannelsesdidaktiske principper, hvori digital teknologi integreres</p> <p>Lærerne iværksætter fagdidaktiske eksperimenter og aktiviteter, der fremmer elevernes undersøgende tilgang</p> <p>Lærerne identificerer, analyserer og eksperimenterer i deres undervisningspraksis med fagdidaktiske problemstillinger</p> <p>Lærerne indgår i kvalificerede diskussioner med kollegaer om skolens undervisning og læring i praksis på et begrundet og reflekteret almen- og fagdidaktisk grundlag</p> <p>Lærerne indgår som didaktiske ressourcepersoner for lærerstuderende og styrker dermed de studerendes praksistilknytning</p> <p>Lærerne indgår i tæt samarbejde med læreruddannere om udvikling af dannende undervisning og studerendes praksistilknytning</p>	<p>Øget undervisningskvalitet:</p> <p>Eleverne oplever en undersøgende og eksperimenterende undervisning</p> <p>Elevernes faglige og sociale læringsoptimisme er øget</p> <p>Eleverne lærer i, med og om digital teknologi</p> <p>Eleverne kan skifte perspektiv, deltage i forskellige fællesskaber og forholde sig kritisk</p>	<p><i>Den gode skole:</i></p> <p>udvikler og styrker skolens dannelsesopgave i lyset af samfundets udvikling</p> <p>bidrager til elevernes deltagelse og medansvar i dette samfund</p> <p>og fremmer elevernes læring, udvikling og trivsel</p>

Generelle målsætninger og forventede tværgående resultater

Målet med projektet som helhed er at fremme en undersøgende og eksperimenterende undervisning inden for rammerne af *Den gode skole*. Det betyder, at deltagerne udvikler en undersøgende og eksperimenterede tilgang til fag, undervisning og pædagogisk praksis.

For at lykkes med dette bygger indsatsen på universitetsskolelærernes således, at både lærere, vejledere og skoleledere får mulighed for at eksperimentere med og undersøge undervisningspraksis, vejledningspraksis og skoleledelsespraksis understøttet af og i samarbejde med forskere og læreruddannere, og udvikle rum og kultur på skolerne for praksisnær kompetenceudvikling og videndeling.

Det forventede udbytte af den samlede indsats vil være, at:

- undervisningen i højere grad end nu vil være karakteriseret ved en undersøgende og eksperimenterende tilgang
- digital teknologi indgår som redskab og indhold på en fagdidaktisk måde
- trivselsundersøgelserne i Aabenraa kommune viser fremgang på indikatorer om elevernes *faglige trivsel* samt *støtte og inspiration*
- lærerne har fået et kompetenceløft med udgangspunkt i fagene dansk og matematik²³, der har fremmet en dannende - undersøgende og eksperimenterende undervisning
- vejlederne har fået et vejledningsdidaktisk løft, der har fremmet en dannende – undersøgende og eksperimenterende skolekultur
- skoleledere leder udviklingen af en skolekultur, der sigter på dannende undervisning og læring på skolen

---

²³ Når udgangspunktet for kompetenceløftet er fagene dansk og matematik. Derved rammer kompetenceudviklingsindsatsen næste alle lærere. "Resten" (50 lærere) kompetenceløftes også, men afhængigt af den endelige fagfordeling vælges med udgangspunkt i hvilket fag eller fagområde.

- Læreruddannelsen er udviklet så den i højere grad end nu er karakteriseret ved både større praksisnærhed og stærkere forskningsbasering
- De lærerstuderende kan planlægge, begrunde, gennemføre og evaluere en undervisning, der tager afsæt i en åben og undersøgende tilgang

Målsætninger og forventede resultater for skoleledere, lærere og pædagoger

Efter indsatsen kan skolelederne:

- Skolelederne iværksætter en udvikling på skolen, hvor principperne for undersøgende og eksperimenterende undervisning spiller sammen og initierer pædagogiske normative drøftelser mellem skoleledelse, lærere og vejledere med henblik på ændringer i skolens værdier og praksis
- Skolelederne skaber rammer for, at vejlederne kan vejlede lærerne i deres eksperimenter med undervisning ud fra de fire dannelsesdidaktiske principper
- Skolelederne skaber rammerne for digitalisering af skolen
- Skoleledere bruger læreruddannere som ressource til forandringsledelse
- Skolelederne integrerer lærerstuderende i skolens praksis og bidrager til de studerendes uddannelsesforløb²⁴

Efter indsatsen kan vejlederne:

---

²⁴ Målene for det faglige udbytte som skoleledere, lærere og vejledere opnår, ligger op ad læringsmålene i henholdsvis den pædagogiske diplomuddannelse i modulerne: Didaktik, Fagdidaktik og klasseledelse, Matematikkens didaktik og Danskfagets didaktik, og i modulet Pædagogisk, didaktisk og datainformeret ledelse i diplomuddannelsen i ledelse. I denne indsats tilegnes kompetencerne primært gennem samarbejdet med forskere, læreruddannere og studerende og gennem eksperimenter i egen praksis i stedet for gennem formaliseret undervisning.

- Vejlederen leder og støtter undersøgelser, samtaler og didaktiske eksperimenter i forskellige kollegiale fora (både kollegaer og ledelse) og understøtter udviklingen af en undersøgende og eksperimenterende undervisningskultur, der er karakteriseret ved de fire principper
- Vejleder indgår som ressourceperson for studerende og bygger dermed bro mellem uddannelse og skolen.

Efter indsatsen kan lærerne:

- Lærerne planlægger, gennemfører og evaluerer undersøgende og eksperimenterende undervisning byggende på de fire dannelsesdidaktiske principper, hvori digital teknologi integreres
- Lærerne iværksætter fagdidaktiske eksperimenter og aktiviteter, der fremmer elevernes undersøgende tilgang
- Lærerne identificerer, analyserer og eksperimenterer i deres undervisningspraksis med fagdidaktiske problemstillinger
- Lærerne indgår i kvalificerede diskussioner med kollegaer om skolens undervisning og læring i praksis på et begrundet og reflekteret almen- og fagdidaktisk grundlag
- Lærerne indgår som didaktiske ressourcepersoner for lærerstuderende og styrker dermed de studerendes praksistilknytning
- Lærerne indgår i tæt samarbejde med læreruddannere om udvikling af dannende undervisning og studerendes praksistilknytning

Efter projektet kan de lærerstuderende:

- De lærerstuderende kan systematisk undersøge egen og andres undervisningspraksis
- De lærerstuderende kan arbejde reflekteret i spændingsfeltet mellem teori, empiri og praksis og kan deltage aktivt i forsknings- og udviklingsprojekter

- De lærerstuderende kan anvende forskningsresultater til at begrunde specifikke praksisser, men har samtidig en undersøgende og kritisk tilgang til forskningen

Formidling og videndeling

Universitetsskoledidaktikken bidrager i sig selv til formidling og videndeling på flere måder:

Gennem læreres, vejlederes og skolelederes tætte samarbejde med læreruddannere og lærerstuderende integreres erfaringer og resultater fra projektet i læreruddannelsen – både lokalt og nationalt. Det sker gennem undervisning i læreruddannelsen, men også gennem læreruddannernes deltagelse i nationale faggrupper og læreruddannelsesfora.

Det tætte samarbejde med didaktiske forskere sikrer, at erfaringer og viden fra projektet formidles i nationale og internationale fora, bl.a. gennem TEQUILA, der er et europæisk netværk for læreruddannelse. Formidlingen vil ske både som oplæg på konferencer og som artikler i både nationale og internationale forskningstidsskrifter, men også som artikler i fagblade som fx *Folkeskolen*, *Magasinet danske kommuner* og *Studier i læreruddannelse og -profession*.

Derudover deler de forskellige aktører deres viden i relevante netværk. Endelig bidrager både opstartskonferencen og ikke mindst afslutningskonferencen til formidling af projekterfaringer og -resultater.

Ejerskab, understøttelse og forankring

Forberedelse af projektet og indsatsen i Aabenraa Kommune
Projektet "Universitetsskolen - Dannende undervisning og læring i et fagdidaktisk perspektiv" er modnet gennem flere år i Aabenraa Kommune. Først og fremmest gennem udvikling og etablering af Universitetsskolesamarbejdet mellem Aabenraa, Kolding, Esbjerg og UC SYD. I Aabenraa kommune har Lyreskovskolen været Universitetsskole siden 2016. De øvrige skole- og afdelingsledere på Aabenraa Kommunes 18 folkeskoler, Ung Aabenraa (10. klasse), specialskolen Fjordskolen og Sygehuskolen, i alt 21 institutioner, er løbende blevet informeret om Universitetsskolen.

Byrådet i Aabenraa Kommune har i juni 2018 vedtaget strategien "IT og digitalisering i folkeskolen". Strategien er udarbejdet af skoleledere, afdelingsledere, it-

medarbejdere fra skolerne og Staben, DLF og Skole og Undervisning. I foråret 2018 var strategien i høring blandt skolernes bestyrelser, MED-udvalg og Fælles- elevrådet. *IT og digitalisering i folkeskolen* er derefter blevet godkendt af Børne- og Uddannelsesudvalget den 29. maj 2018 og af Byrådet den 27. juni 2018. Byrådet afsatte ekstra 15,1 mio. kr. til at realisere strategien. Penge, der skal gå til kompetenceudvikling af medarbejdere og til opgradering af udstyr på skolerne. Der således tale om en strategi, der har den bredest tænkelige opbakning i Aabenraa Kommune. Både politisk og administrativt.

Et af de spørgsmål, som arbejdet med strategien affødte var, hvordan kan vi skabe en relevant kompetenceudvikling blandt skolernes medarbejdere og ledere? Svaret blev "Universitetsskolen - Dannende undervisning og læring i et fagdidaktisk perspektiv", som skal bidrage til at skabe ledelsesmæssig og didaktisk kompetenceudvikling, så eleverne gennem fagene tilegner sig de ønskede kompetencer. Ideen og perspektiverne i projektansøgningen er blevet drøftet med Aabenraa Kommunes Børne- og Uddannelsesudvalg, kommunens skole- og afdelingsledere og kommunens IT-vejledere. Der er bred opbakning til ansøgningen. Senest på skoleledermødet den 19. juni 2019 blev Universitetsskoleansøgningen drøftet med skolelederne. På mødet udtrykte lederne et ønske om, at Universitetsskolen optimalt set skal være en bred indsats, der favner alle lærerne i Aabenraa Kommunes folkeskoler.

Endelig er det værd at påpege, at Universitetsskolen er et forandringsprojekt. Forandringer kræver ledelse. Derfor lægges i projektet vægt på at gøre en indsats for skole- og afdelingsledere, så de ledelsesmæssigt får udbygget kompetencerne til at rammesætte og drive forandringer på egen skole. Uddannelse i ledelse og forandringsledelse er ikke nyt for institutionsledere i Aabenraa Kommune. I Aabenraa Kommune betragtes ledelse som et fag. Siden kommunalreformen har Aabenraa Kommune haft et ledelsesgrundlag og et program for lederudvikling. F.eks. skal alle afdelingschefer, institutionsledere og afdelingsledere have eller gennemføre som minimum en Diplom i ledelse. Kompetenceudviklingsaktiviteterne af skole- og afdelingsledere i projekt "Universitetsskolen - Dannende undervisning og læring i et fagdidaktisk perspektiv" betragtes i Aabenraa Kommune derfor som en udbygning og en yderligere styrkelse af kommunens allerede stærke fokus på lederudvikling. Lederudviklingen i dette projekt er særligt rettet mod at arbejde med universitetsskoledidaktikken.

Forberedelse af indsatsen hos UC SYD

Indsatsen foregår i et forpligtende samarbejde mellem Aabenraa kommune og UC SYD. Et forpligtende samarbejde betyder, at begge parter både forpligter, forandrer og forankrer. UC SYD er leverandør af en række ydelser i indsatsen, men begge parter bidrager til det fælles mål og formål. Helt konkret bidrager lærerne, vejlederne og skolelederne også til udvikling af læreruddannelsen og uddannelsen af de lærerstuderende, der indgår i projektet. Samarbejdet med den

eksisterende Universitetsskole, Lyreskovskolen, viser allerede, at samarbejdet netop går begge veje. Her er bl.a. (ud over alle de beskrevne initiativer og samarbejder) eksperimenteret med at lærere fra Lyreskovskolen underviser sammen med læreruddannere på læreruddannelsen i Haderslev. Sådanne initiativer udvikler både læreruddannelsen, den enkelte lærer og skolen.

Fra 2015 til 2019 har UC SYD investeret 2,5 mio. kr. i opbygningen af Universitetsskolen med midler fra en central strategisk pulje. Dertil kommer egne midler fra forskningsafdelingen og læreruddannelsen i samme størrelsesorden²⁵.

Projektets forankring i Aabenraa Kommune

”Universitetsskolen - Dannende undervisning og læring i et fagdidaktisk perspektiv” er forankret i Aabenraa Kommunes Børne- og Uddannelsesudvalg, i forvaltningen, blandt skole- og afdelingsledere og blandt it-vejlederne. Ved en evt. bevilling vil projektet gennem de beskrevne konkrete aktiviteter endvidere blive forankret blandt medarbejderne.

For at sikre forankring ønsker Aabenraa Kommune desuden at anvende allerede etablerede fora til arbejdet med projektet. Det gælder fx skoleledermøder.

Aabenraa Kommune afvikler årligt ti møder for skolelederne og op til fire temamøder for skole- og afdelingsledere. På en række af disse møder vil relevante oplæg fra projektgruppen drøftes med deltagerne inden oplæg går videre til styregruppen. Det skal sikre ejerskab blandt skole- og afdelingsledere ift. Universitetsskolen.

Også Aabenraa Kommune eksisterende arbejde med professionelle læringsfællesskaber fortsættes. Læringsfællesskaberne er hovedsageligt bemandede med vejledere fra hver skole. Derfor er vejlederne fra PLF Dansk, PLF Matematik og PLF for IT centrale aktører i at arbejde med Universitetsskolen på egne skoler.

Løbende monitorering

Skoleledelsen skal i projektet sikre at indførelse, udvikling og fortsat udbredelse af såvel universitetsskolens undersøgende og eksperimenterende didaktik som kommunens digitale strategi for skoleområdet, at fokus fastholdes i skolens hverdag. Til den opgave råder skoleledelsen over nogle organisatoriske greb, der

---

²⁵ Universitetsskolen er kommet i stand via UC SYDs deltagelse i et større internationalt forskningsprojekt omkring universitetsskolen kaldet PROTEUS, Professional Teacher Education through University schools. Samarbejdspartnerne er: Pädagogische Hochschule Weingarten (DE), Linköpings Universitet (SE), Penza State University (RU), University of Oxford (UK), University of Edinburgh (UK) og Norges tekniske-naturvidenskabelige Universitet, NTNU (NO). Universitetsskolen er afprøvet med gode resultater via et pilotprojekt i Kolding, Esbjerg og Aabenraa sammen med UC SYD i 2016-2017.

understøtter ledelsesopgaven. I denne opgave er skolens vejledere nøglepersoner i den dobbelte påvirkning fra henholdsvis lærer til vejleder til leder og omvendt fra leder til vejleder til lærer.

De organisatoriske greb er:

1. Skoleledelsen fra den enkelte skole er obligatorisk deltager i PLF for ledere på kommunalt plan. Der er oprettet leder-PLF for bl.a. indskoling, mellemtrin og udskoling. Her sikres erfaringsudveksling, videndeling og koordinering mellem skolerne i forhold til opmærksomhedspunkter for den didaktiske indsats i projektet.
2. Den enkelte skoles faglige vejledere indgår i vejleder-PLF på kommunalt plan. Her sikres erfaringsudveksling, videnopsamling og koordinering på vejlederniveau i forhold til indsatsområder og opmærksomhedspunkter på tværs af kommunens skoler.
3. På den enkelte skole er de faglige vejledere organiseret i skolens Pædagogiske Læringscenter (PLC) eller ressourcecenter, og herfra er de opsøgende i forhold til lærerne i de forskellige fagområder og kan vejlede i forhold til den enkelte læreres praksis med en undersøgende og eksperimenterende undervisning og samtidig få opsamlet erfaringer fra praksis, der kan anvendes til sammen med skoleledelserne at justere retning og indsats
4. Der er på hver skole en fast mødestruktur mellem skoleledelse og de faglige vejledere. I forhold til Universitetsskolen gælder det vejledere i PLF Dansk, PLF Matematik og PLF IT og læring. Der gennemføres minimum 3 møder årligt mellem skoleledelse og de faglige vejledere. Her gennemgås status og tilbagemeldinger fra praksis til skoleledelsen og modsat evt. justeringer fra ledelse til vejledere til videreformidling til lærerne. På det første møde umiddelbart efter sommerferien aftales projektets opmærksomhedspunkter i forhold til universitetsskolepædagogikken i det kommende år. På et møde omkring årsskiftet, laves en midtvejsvurdering og der justeres evt. i opmærksomhedspunkterne. På et møde før sommerferien vurderes årets opmærksomhedspunkter med henblik på status for året samt forventninger til efterfølgende skoleår.

Gennem disse organisatoriske greb kan skoleledelserne sikre en koordinering via de faglige vejledere. Bemærk endvidere, at de overordnede aktiviteter omkring Universitetsskolen ud i PLF Dansk, PLF Matematik og PLF IT og læring vil blive sat i gang via koordinerede beslutninger mellem forvaltning og skoleledere på skoleledermøder.

Ved realisering af Universitetsskolen er **forvaltningen** forpligtet på:

- At tage ledelsesmæssigt ansvar for projektet i form af at sikre fremdrift og opfølgning. Både direktør, skolechef og to skoleledere indgår derfor i projektets styregruppe.
- At sikre økonomi til vikardækning i skolerne, mens skolernes medarbejdere kompetenceudvikles
- At stille en projektleder til rådighed for projektet.

Ved realisering af Universitetsskolen er **skole- og afdelingsledere** forpligtet på:

- At deltage i kompetenceudviklingsaktiviteter
- At sikre tidsmæssige rammer, så vejledere og lærer kan deltage i kompetenceudvikling
- At følge op på projektets fremdrift på den enkelte skole.
- At eksperimentere i og med egen praksis
- Og samarbejde med centrale aktører herom

Ved realisering af Universitetsskolen er **vejlederne** forpligtet på:

- At deltage i kompetenceudviklingsaktiviteter og understøtte udviklingen på den enkelte skole og gennem PLF'er i det samlede skolevæsen.
- At eksperimentere i og med egen praksis
- Og samarbejde med centrale aktører herom

Ved en evt. bevilling til Universitetsskolen er **lærerne** forpligtet på:

- At deltage i kompetenceudviklingsaktiviteter
- At eksperimentere i og med egen praksis
- Og samarbejde med centrale aktører herom

Gennem hele indsatsens design og organisering er tænkt i forankring. Indsatsens ambition om at danne undersøgende og eksperimenterende elever i en foranderlig verden kræver at lærere, vejledere, skoleledere, læreruddannere og lærerstuderende selv får erfaringer med at være undersøgende og eksperimenterende.

Et kompetenceløft af både lærere, vejledere og skoleledere inden for rammerne af universitetsskoledidaktikken sigter således på udvikling af deltagernes forandringskompetence gennem erkendelsesrettede undersøgelser og dermed på udvikling af en skolekultur, hvor forandringer og forbedringer informeres af viden, og hvor man er i stand til at undersøge egen praksis for at se om noget virker, samt er i stand til at dele det med kolleger. Eksisterende forskning viser, at læreres undervisningspraksis ændres mest effektivt, når den lægger op til kollektiv deltagelse af flere (mange eller alle) lærere på samme skole (whole school-tilgang) samt når der tilbydes aktive læringsmuligheder i relation til egen praksis²⁶.

Lyreskovskolen vil fortsat udgøre et særligt laboratorium for undersøgelser og eksperimenter – herunder forskning i selve universitetsskoledidaktikken. Der sigtes herpå ved tæt integration af forskning og læreruddannelse, fx gennem kombinationsansættelser (fx ph.d. ½ tid på skolen, ½ tid på UC).

Evaluering

Evalueringen gennemføres af Pluss for A.P.Møller Fonden

Organisering

Universitetsskoledidaktikken og hele kompetenceudviklingsprojektet er komplekst. Der er ikke tale om en simpel implementering af en kendt og valideret metode eller et bestemt nyt indhold, og kompetenceudviklingen gennemføres ikke ved hjælp en kendt model som fx aktionslæring eller design based research. Det konkrete indhold i kompetenceudviklingsforløbet er overordnet fagdidaktik og dannende undervisning og læring, men dette konkretiseres både i de enkelte fag og på de enkelte skoler. Projektet er således kontekstsensitivt. Formen, universitetsskoledidaktikken, er ny, men den er afprøvet med meget gode resultater på de eksisterende universitetsskoler, herunder Lyreskovskolen i Aabenraa kommune, men er fortsat under udvikling.

---

²⁶ (Little, 2016). Se også *Professionelle læringsfællesskaber og fagdidaktisk viden* (2016).

Det betyder, at der er brug for en organisering af projektet, der både tager højde for udvikling af universitetsskoledidaktikken og som driver projektet fremad. Dette gøres gennem følgende organisering:

- I. **Styregruppe:** Styregruppen består af direktøren for Børn & Skole, skolechefen, prorektor UC SYD, EVU-chef, forskningschef, institutchef for læreruddannelsen, en repræsentant fra A.P.Møller-fonden samt den faglige projektleder for Universitetsskolen.

Styregruppens opgave er at varetage den overordnede styring af projektet og at være informerende og koordinerende også i forhold til eksterne interessenter. Samtidig er styregruppen løbende medskabere af projektets bærende ideer og udfordrer og understøtter disse. Endelig er styregruppen ansvarlig for, at indsatsen både løbende og afsluttende evalueres og forankres.

Styregruppen mødes 3 gange om året.

Projektgruppe: Projektgruppen består af projektlederen i Aabenraa kommune, den faglige projektleder for Universitetsskolen i UC SYD, skolechefen, to skoleledere fra Aabenraa kommune, EVU-chef samt institutchef for læreruddannelsen samt tovholderen.

Projektgruppens opgave er at understøtte og den konkrete udvikling og gennemførelse af projektet. Gruppen diskuterer, koordinerer og kalibrerer løbende indsatsen i sit 'bagland' (på skolen, i kommunen, på læreruddannelsen, i forskningen) og diskuterer og træffer beslutninger, der understøtter udviklingen i de forskellige arenaer. Projektgruppen træffer beslutninger om den konkrete gennemførelse af projektet og følger løbende op – herunder sikrer ledelse af projektet gennem alle faser og sikrer overgangen til drift. Den faglige projektleder fra UC SYD udarbejder desuden dagsorden og materiale til henholdsvis styregruppemøder og skoleledermøder.

Projektgruppen mødes 6 gange årligt.

- II. **Tovholderen** samarbejder tæt med den faglige projektledelse om projektet praktiske gennemførelse. Tovholderen har ansvar for drift af projektet (hvem skal være hvor, hvornår og hvorfor).
- III. **Skoleledergruppe.** I Aabenraa Kommune deltager de øverste skoleledere i skoleledermøde 10 gange om året. Ansvar for afvikling af skoleledermøder ligger hos skolechefen. Dette fora bruges til at sikre ejerskab til Universitetsskolen og projektet ved, at gruppen dels orienteres på disse møder om fremdriften i projektet og dels diskuterer og er med til at træffe beslutninger om projektets konkrete gennemførelse. Gruppen kommer med forslag til punkter og emner på projektgruppens møder. Fire gange årligt deltager de to projektledere i disse møder.
- IV. **Forsknings- og udviklingsgruppe:** Gruppen består af prorektor samt deltagende almen- og fagdidaktiske forskere. Derudover deltager to-tre lærere og/eller vejledere fra Aabenraa kommune, som har særligt blik for og interesse i den mere teoretiske udvikling af Universitetsskolen.

Gruppen anlægger et forskningsperspektiv/metaperspektiv på indsatsen idet gruppen både teoretiske og empirisk producerer viden i og om universitetsskoledidaktikken. Gruppen har også konkret til opgave at sikre en løbende og systematisk erfaringsopsamling, der kan revidere og raffinere universitetsskoledidaktikken. Igennem deltagelse i nationale og internationale forskningsnetværk varetager gruppen også den opgave, som en referencegruppe/advisory board almindeligvis kunne have med at sikre et fagligt og kvalitetsmæssigt niveau i indsatsen samt sikre at projektets resultater og bærende ideer formidles nationalt og internationalt.

Forsknings- og udviklingsgruppen mødes to gange årligt; en gang som et døgnseminar og en gang som et dagsseminar.

For at skabe en bred, tværgående og fælles forankret kompetenceudvikling i Aabenraa Kommune omkring Universitetsskoledidaktikken afvikles kompetenceudviklingen således for de forskellige målgrupper i projektet:

Skole- og afdelingsledere: Alle skoleledere og afdelingsledere deltager på ét fælles hold (55 deltagere, heraf 21 skoleledere og 34 afdelingsledere)

Vejledere: Danskvejlederne (22) deltager på ét fælles hold, matematikvejlederne (27) deltager på ét fælles hold, it-vejledere (24) deltager på ét fælles hold.

Lærere (446): I universitetsskolen skal alle lærere i Aabenraa Kommunens skolevæsen kompetenceudvikles. Målgruppen for kompetenceudviklingen er dansk-lærere, matematiklærere og lærere, som *ikke* er dansk- eller matematiklærere. På denne måde kompetenceudvikles alle lærere i folkeskolerne i Aabenraa Kommune. I forbindelse med implementering af folkeskolereformen har Aabenraa Kommunes skoler på ledelsesniveau arbejdet i fire distrikter. Af hensyn til holdstørrelser og af hensyn til fælles forankring af Universitetsskoledidaktikken anvendes denne struktur som udgangspunkt også i kompetenceudviklingen af lærerne.

Øvrige udviklingsaktiviteter i kommunen

Som nævnt betragtes it og digitalisering i Aabenraa Kommune som et af mange vilkår i den moderne verden. Derfor er det også et vilkår, som skolerne skal forholde sig til. Men helst ikke ved at eleverne blot deltager i produktionsprocesser af digitale artefakter. Derfor ønskes arbejdet med universitetsskoledidaktikken igangsat, da det er et dybere didaktisk greb. Som nævnt sker elevernes dannelse gennem skolens fag og faglighed, og digitalisering er i den sammenhæng "blot" et vilkår og en udfordring som må transformeres didaktisk.

For at forholde sig til it og digitalisering har Aabenraa Kommune som nævnt vedtaget en strategi af samme navn i juni 2018. Indenfor rammen af denne strategi deltager Aabenraa Kommune gennem Bylderup Skole derfor som én ud af 46 skoler i Undervisningsministeriets treårige forsøg med Teknologiforståelse. Bylderup skole havde pr. 5/9 2018 238 elever fra 0. - 9. klassetrin. Forsøget på Bylderup skole afvikles som et såkaldt delforsøg 2, Integreret i mellemtrinnet i fagene matematik, dansk, natur/teknologi og håndværk og design. Forsøget blev igangsat i foråret 2019, og løber over tre år.

Bylderup Skole skal som udgangspunkt deltage i nærværende projekt. Dels af hensyn til den fælles kompetenceudvikling i skolevæsenet i Aabenraa Kommune og dels for at "bytte" erfaringer omkring Universitetsskoledidaktikken og deltagelsen i forsøget med teknologiforståelse.

Udover ovenstående gennemfører Aabenraa Kommune kompetenceudvikling inden for videreudvikling af tysk sammen med Tønder Kommune, Sønderborg Kommune og UC SYD fra august 2019 til og med juni 2022. De nævnte parter modtog en bevilling fra A. P. Møllerfondens Folkeskoledonation i foråret 2019. Dette projekt har ikke eksplicit relation til Universitetsskolen. Dette felt skal indeholde en beskrivelse af, hvilke øvrige udviklingsaktiviteter der foregår i de involverede kommuner, og hvordan det planlagte projekt spiller sammen med disse.